

RUBRIKA IZ ORNITOLOŠKE BELEŽNICE – ZGODOVINA, POSLANSTVO IN PERSPEKTIVE

From the ornithological notebook section – its history, vocation and perspectives

Ko je pred skoraj 25 leti, leta 1980, Iztok Geister s somišljeniki ustanovil revijo *Acrocephalus*, je že v uvodnem nagovoru opozoril na poslanstvo leto prej ustanovljenega Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije in revije pri zbiranju in objavljanju favnističnih podatkov (GEISTER 1980). Kot vzpodbuda za to so bili že v isti številki objavljeni prvi zapisi o redkih vrstah v letu 1979, prvi zameetek rubrike Iz ornitološke beležnice. Sprva so bili ti kratki zapisi o opazovanjih ptic omejeni le na redke vrste, favnistika pa se je kot temeljna smer raziskovanja ptic v prvih korakih v društvu organiziranih slovenskih ornitologov začejala razvijati v polnem zamahu, kar je v uvodniku drugega *Acrocephalusa* zabeležil MATVEJEV (1980). V 4. številki prvega letnika so se zapisom o redkih vrstah pridružili še zapisi o drugih vrstah, zbrani v rubriki Iz ornitološke beležnice. Čeprav je še vedno šlo za velike favnistične posebnosti, npr. rjava cipa *Anthus campestris*, žametna penica *Sylvia melanocephala*, taščična penica *S. cantillans*, severni kovaček *Phylloscopus trochilus*, hribska listnica *Ph. bonelli*, mali muhar *Ficedula parva*, križanec med poljskim *Passer montanus* in domačim vrabcem *P. domesticus* ter škrlatec *Carpodacus erythrinus*, so bili ti zapisi še vedno ločeni od tistih največjih posebnosti, torej prvih opazovanj, prvih gnezdenj ipd., med njimi je bil takrat kot zanimivost tudi labod grbec *Cygnus olor* (ŠTUMBERGER 1980). Takšno ločeno objavljanje se je še z drugimi tovrstnimi rubrikami, denimo Paberki, nadaljevalo vse do 16. številke 4. letnika v letu 1983, ko je urednik Geister združil Redke vrste z rubriko Iz ornitološke beležnice, z združitvijo pa je dal povod za ustanovitev nove povsem favnistično obarvane komisije, Komisije za redkosti, ki naj bi preverjala in ovrednotila, kaj je redko in kaj ni.

Kot slovenska ornitološka revija je bil *Acrocephalus* usmerjen predvsem v objavljanje prispevkov, vezanih na Slovenijo. Kljub temu so se dokaj kmalu začeli pojavljati prispevki tudi iz drugih delov takrat širše domovine Jugoslavije, prvič v 7. številki 2. letnika s prispevkom o Dojranskem jezeru v Makedoniji (GROŠELJ & ŠERE 1981). Ornitološka beležnica je bila dolgo rezervirana le za prispevke iz Slovenije, vendar so se tu in tam pojavljali tudi prispevki oziroma podatki od drugod, prvič v dvojni številki 17/18 četrtega letnika v letu 1983 s prispevkom o prlivki *Burhinus oedicnemus* z Varaždinskega jezera (ŠTUMBERGER 1983). *Acrocephalus* je pravzaprav začel načrtno objavljati favnistične podatke iz drugih držav šele kasneje, ob vsebinski in oblikovni prenovi v letu 2000 pod urednikovanjem Boruta Štumbergerja, zlasti z dvojno številko 102/103 21. letnika, ko je bilo zbiranje in objavljanje prispevkov iz drugih držav, zlasti držav JV Evrope, sistematično organizirano z ločenim objavljanjem zapisov po posameznih državah, takrat za Slovenijo in Hrvaško. Od takrat pa do danes so bili objavljeni kratki favnistični sestavki že iz kar sedmih držav oziroma sestavnih delov držav: Slovenije, Hrvaške, Makedonije, Bosne in Hercegovine, Srbije, Črne Gore in Bolgarije.

Po objavi evropskega EBCC atlasa gnezdečih ptic (HAGEMAJER & BLAIR 1997) se je na območju JV Evrope pokazala velika praznina, kar se ornitoloških po-

datkov tiče. Atlas pač v svojih prikazih ni upošteval splošno podanih navedb o pojavljanjih vrst na širših območjih, kar sta na primer za teritorij bivše Jugoslavije zbrala MATVEJEV & VASIĆ (1973). Za podrobne prikaze je treba imeti natančne podatke in današnje poslanstvo ornitološke beležnice je prav to – zbiranje in objava avifavnističnih podatkov z območja JV Evrope. Temu smo dodali še podatke, ki so zanimivi z vidika fenologije, ekologije, etologije ali neke širše naravovarstvene problematike. Vsak podatek si pač ne zasluži posebnega razpredanja v članku, je pa lahko kot kamenček k mozaiku znanja vsaj favnistično izredno pomemben.

Vrnimo se še enkrat k Sloveniji. Po mnogih apelih Geistra in sodelavcev, da je beležnica, kamor si zapisujemo terenska opazanja, poleg daljnogleda in teleskopa nujni ornitologov pripomoček, se je ta navada vsaj v našem prostoru že razmeroma dobro prijela. Napravljen je bil korak naprej. Vsekakor pa je sedaj potreben nov korak, to je prelitati informacije, ki jih skrivajo beležnice posameznikov, v pisano in objavljeno besedo, ki naj tako prispeva k skupni zakladnici znanja. To še danes ni povsem sprejeta vrednota med slovenskimi ornitologi, pa čeprav je minilo že skoraj 25 let, odkar je GEISTER (1980) v svojem uvodnem nagovoru zapisal naslednje:

»Toda kljub opazovanju in določanju ptic s priročnikom v roki ostaja nacionalna naravoslovna kultura praznih rok, če si nedeljski opazovalec ne zapiše kraja in datuma opazovanja. Medtem ko so si drugi, ne samo veliki narodi, s favnističnimi podatki bogatili svoje poljudno znanstvene zakladnice, so se opazovanja naših srčnih mož kot prividi izgubljala v gostilniškem ozračju.«

Sam naj dodam, da tudi zapis v terensko beležnico ni dovolj, če podatek ni prek objave posredovan širši ornitološki srenji ter tako deležen njenega odobravanja in kritike. Le objavljeni podatki bodo krojili naše znanje o pticah, našo zavest in aktivnost. Kdor se je odločil stopiti v svet ptic, ga opazovati in preučevati, je skoraj moralno dolžan, da to, kar se je v naravi naučil, sporoči tudi drugim. Naj bo to apel vsem, tako starejšim in izkušenim piscem, da aktivno sodelujejo v tem procesu, kot mlajšim še rastočim piscem, ki naj se prek kratkih prispevkov brusijo v zrele pisce in preučevalce. Mnogi, tudi sam sem med njimi, smo se kalili v ptičjeslovju ravno s pisanjem kratkih prispevkov Iz ornitološke beležnice, ki so še danes, ko so zahteve v znanosti in stroki vedno večje, čvrsto jedro znanja in ornitoloških podatkov.

AL VREZEC

Literatura

- GEISTER, I. (1980): Pozdravni nagovor na ustanovni skupščini Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije. – *Acrocephalus* 1 (1): 1–3.
- GROŠELJ, P. & ŠERE, D. (1981): Ornitološki izlet na Dojransko jezero v Makedoniji. – *Acrocephalus* 2 (7): 10–13.
- HAGEMAJER, W.J.M. & BLAIR, M.J., eds. (1997): *The EBCC Atlas of European Breeding Birds*. – T & AD Poyser, London.
- MATVEJEV, S.D. (1980): Sodobna favnistika – njeno področje in naloge. – *Acrocephalus* 1 (2): 22–24.
- MATVEJEV, S.D. & VASIĆ, V. (1973): *Catalogus Faunae Jugoslaviae*, IV/3, Aves. – Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana.
- ŠTUMBERGER, B. (1980): Redke vrste: Labod grbec *Cygnus olor*. – *Acrocephalus* 1 (4): 64.
- ŠTUMBERGER, B. (1983): Prlivka *Burhinus oedipnemus*. – *Acrocephalus* 4 (17–18): 61.

POPULATION DYNAMICS OF SCOPS OWL *Otus scops* AT LJUBLJANSKO BARJE (CENTRAL SLOVENIA)

Populacijska dinamika velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju (osrednja Slovenija)

KATARINA DENAC

Gorkičeva 14, SI-1000 Ljubljana, Slovenia, e-mail: katarina.senegacnik@guest.arnes.si

From 1998 to 2003, the population dynamics of Scops Owl *Otus scops* was monitored at Ljubljansko barje (central Slovenia, 140 km²) in order to determine its population size, distribution and stability. Scops Owls were clustered in three areas: (1) Bevke and Blatna Brezovica, (2) central part of Ljubljansko barje along the Ljubljanica river (Robidnice, the villages of Lipe and Črna vas) and (3) Grmez and Babna Gorica. In 2001, the owls began to colonise two new areas encompassing (4) Brest, Matena, Iška Loka, and (5) Notranje and Vnanje Gorice. The species was absent from highly urbanized areas, dense woodland, areas of intensive agriculture and foothills. It was found mainly in the areas covered with traditional orchards and tree lines. Its population size, based on the number of calling males, ranged from 41 to 59. It fell by 23.7% from 1998 to 2003 but stabilized at around 45 calling males in the past three years (2001 – 2003). The density of calling males was relatively low, 0.3 – 0.4 ind./km², for which the causes could be unfavourable climate, lack of nest-sites and intensive farming.

Key words: Scops Owl, *Otus scops*, Ljubljansko barje, central Slovenia, population dynamics, population size, distribution

Ključne besede: veliki skovik, *Otus scops*, Ljubljansko barje, osrednja Slovenija, velikost populacije, populacijska dinamika, razširjenost

1. Introduction

The European population of Scops Owl *Otus scops* is estimated at approximately 83,000 pairs, with Spain and Croatia holding almost two thirds of all breeding pairs in Europe (BAVOUX *et al.* 1997). In 1995, the number of breeding pairs in Slovenia was estimated at 500 – 800 (GEISTER 1995), or approximately 0.78% of the entire European population (VREZEC 2000). The greater part of its population in Slovenia breeds in Goriška and Primorska regions (SW Slovenia). The species can also be found in the regions of Goričko, Štajerska (Slovenske Gorice, Haloze, Kozjansko, Jovsi), Dolenjska (vicinity of Novo mesto and Kočevje), Gorenjska (Bohinjska Bistrica, Kranj) and in the central part of Slovenia (Ljubljansko barje, Ljubljana; GEISTER 1995). Data on its population sizes

is available only for a few areas within the country. In 1997, a large population of 210 calling males was discovered at Goričko (ŠTUMBERGER 2000). In 1999, the number of breeding pairs in Kozjansko Regional Park was estimated at 10 – 20 (JANČAR & TREBUŠAK 2000), and at 5 pairs in Jovsi in the 1992 – 1993 period (TRONTELJ & VOGRIN 1993).

In 1994, the population size of Scops Owl on Ljubljansko barje was estimated at 50 breeding pairs (TRONTELJ 1994). The aim of the annual survey of that population in the period 1998 – 2003 was to monitor the number, distribution and stability of the Scops Owl's population on Ljubljansko barje. Some preliminary results of the surveys in years 1998 and 1999 have already been published (SENEGAČNIK 1998, DENAC 2000), but here the results from the six year period are presented.

2. Study area and methods

2.1. Study area

Ljubljansko barje (central Slovenia) is located in the southern part of the Ljubljana basin at an average height of 290 m a.s.l. The total surface area is 140 km². Ljubljansko barje began forming about two million years ago by sinking of the surface along numerous joints that traverse Ljubljansko barje. Certain parts remained raised above the surrounding plain due to slower rates of sinking and are now isolated hills (e.g. Blatna Brezovica, Bevke). The climate is continental. The average annual precipitation is over 1400 mm with a peak in autumn. Vrhnika, at the western part of Ljubljansko barje, receives most precipitation (1601 mm on average) while the village Lipe in the central part receives only 1374 mm of rainfall on average. The highest average temperatures are recorded in July (approx. 19°C) and the lowest in January (approx. -2°C). According to data from 1994, land use on Ljubljansko barje is following: 51% meadows, 24% wood, 15% fields and 10% rest (settlements, orchards, pastures). (LOVRENČAK & OROŽEN ADAMIČ 1998)

2.2. Methods

The census method (playback method) was adopted from SAMWALD & SAMWALD (1992). For the purpose of the Scops Owl survey we divided Ljubljansko barje into nine census units. On each of them a transect was chosen in such a way that it covered the entire surface of the census unit. Count points along transects were spaced 500 – 1000 m apart, depending on the openness of the terrain. At each point we first listened for spontaneously calling owls and then we used a playback of a male call for one to two minutes. We waited another three minutes for a response. Locations of calling males and females were marked on a 1:50,000 map. Censuses were carried out in the first half of May (5 – 18 May) with the exception of 2003, when they were finished in the beginning of June. We conducted each survey after sunset, at approximately 21.00. Census nights were dry (preferably unclouded) with little or no wind.

In 1999 one census unit remained unsurveyed (Kremenica, Želimlje, road under Pijava Gorica, Škofljica, road Ig – Škofljica; Figure 2), and another census unit was surveyed only partly (Brest, Matena, Iška Loka, Ig, Staje, Iška vas, Vrbljene). In 2001 the census unit covering Črna vas, Matena and part of Lipe was not surveyed (Figure 2). In 2002 the census

unit in the SW of Ljubljansko barje (Vrhnika, Verd, Bistra, Borovnica, Pako, and Goričica; Figure 2) was not surveyed. Densities of calling males were calculated on the basis of the surface area of the census units surveyed. We estimated the number of calling males also on unsurveyed census units. We calculated the ratio between the number of males in successive years for the census unit of Bevke which was surveyed each year. The same ratio was applied when calculating the missing numbers for unsurveyed units. These numbers were used in estimating the population size for each year, along with taking into consideration the pattern of colonization.

3. Results

3.1. Population size and distribution

The number of registered Scops Owl males on Ljubljansko barje fluctuated as follows (with surveyed surface area in parentheses for each year): 59 in 1998 (140 km²), 39 in 1999 (122 km²), 50 in 2000 (140 km²), 37 in 2001 (127.5 km²), 42 in 2002 (125.2 km²) and 45 in 2003 (140 km²). However, we presumed that the actual numbers were larger in some years due to data missing from unsurveyed census units. The estimates of population size for each year are presented in Figure 1 and should be considered as minima. Only 2.5 – 20.0% of males were heard hooting with females.

There were three distinct areas of calling male clusters (Figure 2): (1) in the western part, (2) in the central part along the Ljubljanica river, and (3) in the eastern part of Ljubljansko barje. The majority of males (around 80% in each year) were hooting in settlements and the rest outside suburban and rural areas.

3.2. The density of calling males

When calculating the density of calling males the surface of unsurveyed census units in separate years was subtracted from the total surface area. The density of calling males ranged from 0.3 – 0.4 ind./km². However, ecological densities in areas of concentration were up to three times higher. They were calculated on the basis of census unit surfaces. In the western part (Bevke, Blatna Brezovica; 13 km²) they ranged from 0.6 – 1.2 ind./km²; in the central part (Lipe, Črna vas; 25 km²) from 0.5 – 1.0 ind./km², while in the eastern part (Grmez, Babna Gorica) they did not exceed the average density calculated for the whole surface of Ljubljansko barje.

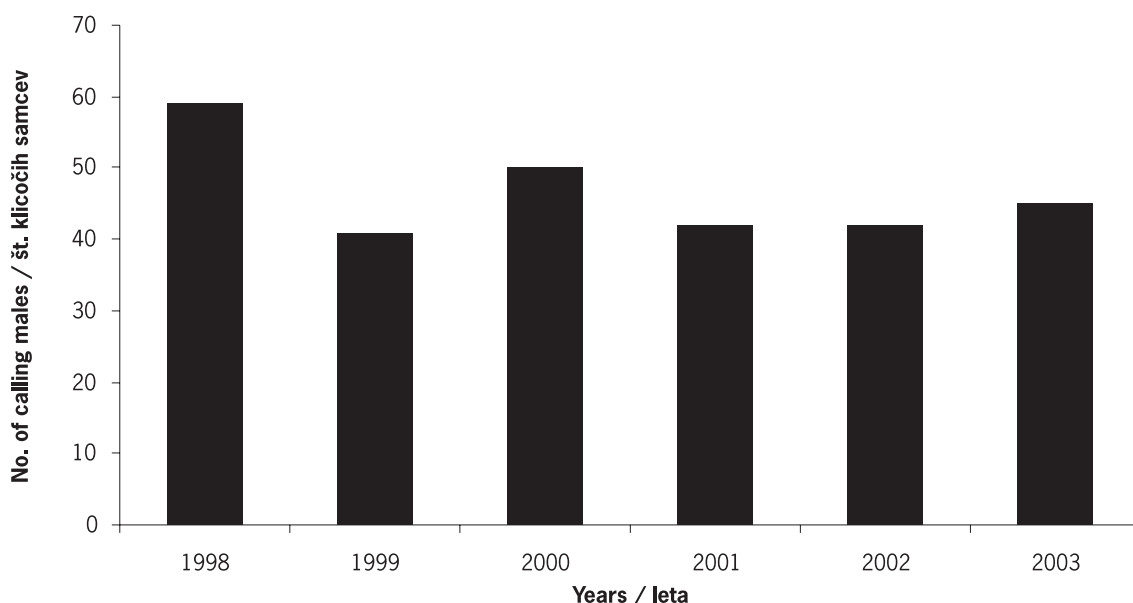

Figure 1: Estimated population size of Scops Owls *Otus scops* on Ljubljansko barje in the period 1998 – 2003 (in 1999, 2001 and 2002 not all census units were surveyed – see 2.2. for details)

Slika 1: Ocena velikosti populacije velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju med letoma 1998 in 2003 (v letih 1999, 2001 in 2002 niso bile pregledane vse popisne ploskve – glej poglavje 2.2.)

4. Discussion

4.1. Distribution of Scops Owls on Ljubljansko barje

The Scops Owl is a species with an Eastern European-Mediterranean distribution. With regard to its choice of habitat it is a thermophilic lowland species (VREZEC 2000). On Ljubljansko barje it inhabits both lowland and isolated hills such as Bevke, Blatna Brezovica, Sinja Gorica, Grmez and Babna Gorica. It can be considered a highly synantropic species, since roughly 80% of calling individuals in each year were recorded in settlements. Its distribution throughout Ljubljansko barje is not uniform but has three distinct areas of aggregation. The first is located in the western part (Bevke, Blatna Brezovica), the second in the central part along the Ljubljanica river (Lipe, Črna vas) and the third in the eastern part of Ljubljansko barje (Babna Gorica, Grmez). These three areas are regularly inhabited by Scops Owls although there are yearly fluctuations in the number of recorded individuals. There are some locations with distances between calling males of only 50 – 100 m, e.g. in Lipe and Blatna Brezovica. This could accord with GLUTZ VON BLOTZHEIM & BAUER (1980) who stated that

Scops Owls can form loose colonies where conditions are favourable. On the other hand, such formations of calling groups might serve a more efficient attraction for females as they arrive from overwintering sites (B. ŠTUMBERGER *pers. comm.*). These male calling groups are clearly reflected in the species' distribution, with the three areas of aggregation described above. But they are also evident on a smaller scale, for example on isolated hills in the western part (Bevke, Blatna Brezovica). In the first five years (1998 – 2002) there was a large calling group of up to 12 males at Blatna Brezovica and a smaller one at Bevke which normally consisted of two to four males. But in 2003 the situation was reversed: a larger calling group formed at Bevke and a very small one at Blatna Brezovica. The formation of calling groups in Slovenia has been observed before in Goričko, NE Slovenia (ŠTUMBERGER 2000), and Opatje selo, SW Slovenia (KLJUN 2002).

In the last three years (2001 – 2003), Scops Owls appeared to have colonized two new areas on Ljubljansko barje. The first is represented by settlements Brest, Matena and Iška Loka (southern part of Ljubljansko barje), while the second encompasses the Notranje and Vnanje Gorice settlements (central part of Ljubljansko barje). The

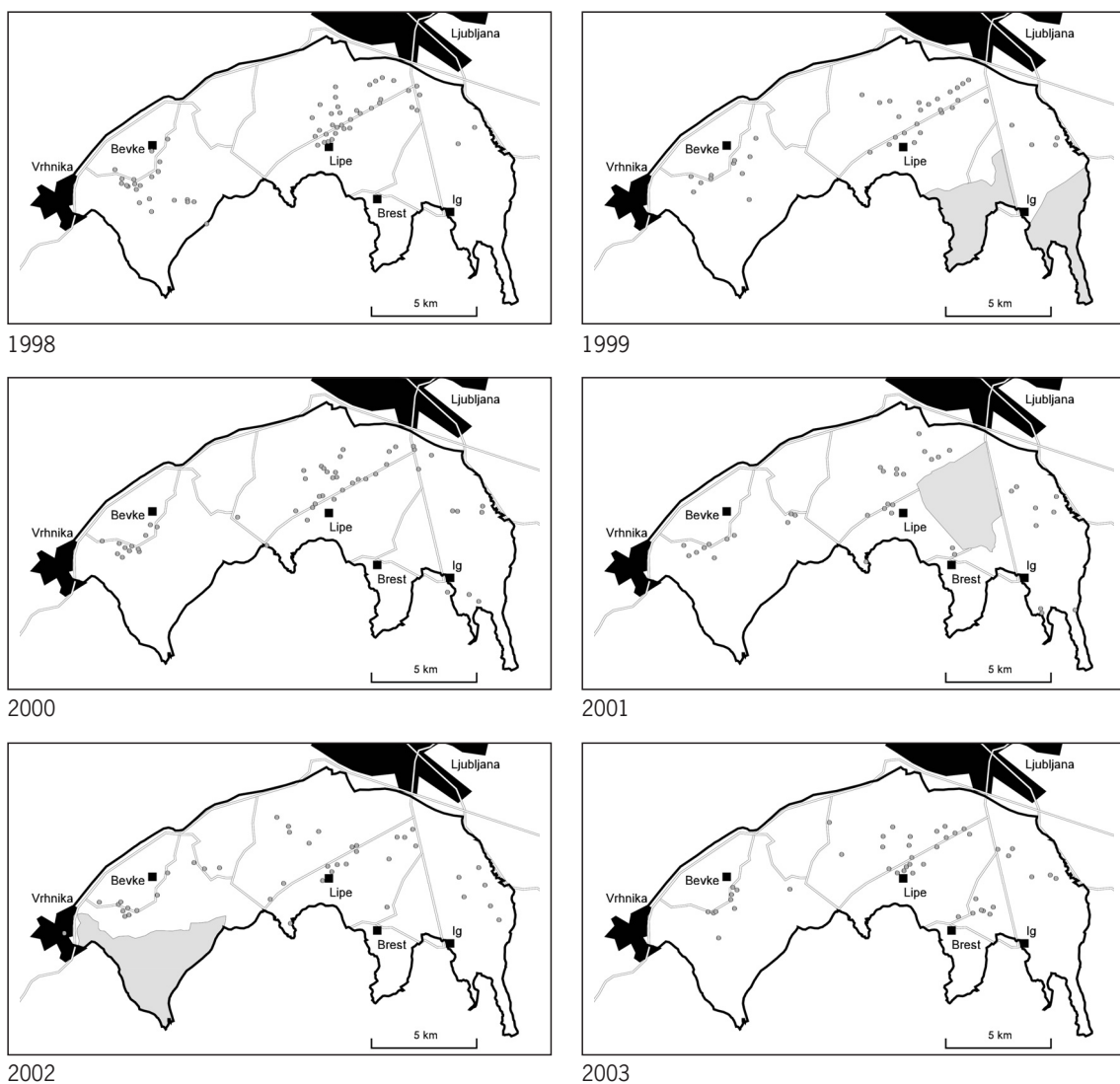

Figure 2: Distribution of calling Scops Owl *Otus scops* males on Ljubljansko barje in the period 1998 – 2003 (grey areas are unsurveyed census units)

Slika 2: Razširjenost klicočih samcev velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju med letoma 1998 in 2003 (sivo so označene nepopisane popisne ploskve)

species is absent from highly urbanized areas (along the road from Brezovica to Vrhnika), dense woodland (Log), areas of intensive agriculture (north of Ig), and foothills (southern edge of Ljubljansko barje which borders Mt. Krim). Some locations of calling males remained identical from year to year, which might indicate their use by the same individual for many years. But as shown by GALEOTTI & SACCHI (2001) the same territory can be defended by different males in successive years. This territorial turnover can involve as much as 55 – 78% of all territories. In order to

determine the identity of males from different years a spectrographic analysis of their calls would be needed (GALEOTTI & SACCHI 2001) or individuals should be marked with colour rings.

4.2. Population size and density of calling males

The population of Scops Owl on Ljubljansko barje declined by 23.7% from 1998 to 2003, based on the number of calling males. In the last three years (2001 – 2003) it appears to have stabilized at around 45

calling males. Reductions in population size from year to year can either be a reflection of deteriorating ecological conditions on Ljubljansko barje or merely normal population fluctuations. In some years not all census units were surveyed (in 1999, 2001 and 2002; see 2.2. for details). Therefore the actual number of calling Scops Owls in those years was probably higher. Depending on which census unit remained unsurveyed the mistakes in population size differed between years. For example, in 2002 a unit in the SW of Ljubljansko barje was left out. In previous years a single male, at the most, was found calling there, which makes the mistake negligible. The situation was different in 2001 when a very important census unit, which in other years held 5 – 14 Scops Owl males, remained unsurveyed. Therefore, in 2001 the actual population size was most probably larger by 14 – 38% (42 – 51 calling males altogether). In 1999, one census unit in the SE part remained unsurveyed, which held up to three males in the period 2000 – 2001 but none in 1998, and one was partly censused. In the latter, no Scops Owls were recorded in 1998 and 2000, but a colonisation of this area began in 2001 with two males. In 2003 there were already seven males calling there. We presume that the population in 1999 was larger by 5 – 8% (41 – 42 calling males altogether). In spite of that, the density of calling Scops Owl males on Ljubljansko barje is relatively low compared to those recorded in Goričko (ŠTUMBERGER 2000), Pelješac peninsula (VREZEC 2001) or Rosandra valley near Trieste (BENUSSI *et al.* 1997; Table 1). An explanation could be that Ljubljansko barje receives more precipitation than the

above mentioned areas whereas Scops Owl prefers dry and warm places where invertebrate prey is more abundant (SNOW & PERRINS 1998). In Rosandra valley all Scops Owl territories had a SW exposure (GALEOTTI & GARIBOLDI 1994). Another reason could be the lack of suitable nest-sites. Scops Owls throughout Slovenia predominantly use tree cavities for breeding. The only exception to this is SW Slovenia where tree cavities are very scarce and limited to tree species such as Mulberry *Morus* sp. For this reason, Scops Owls in that part of Slovenia predominantly use holes in walls, places under the roofs of abandoned and inhabited houses and also rocky walls of Kraški rob area (T. MIHELČ *pers. comm.*). In Rosandra valley (Italy) the preferred habitat types of this species were rocky hillsides, bushwood (mainly consisting of European Hop Hornbeam *Ostrya carpinifolia* and Downy Oak *Quercus pubescens*) with rocks and vineyards (GALEOTTI & GARIBOLDI 1994). Breeding in a hay barn in Bela Krajina (SE Slovenia) has also been reported (PRESETNIK 2002). Calling males on Ljubljansko barje were often heard in extensively managed old orchards or on isolated large trees such as Horse Chestnut *Aesculus hippocastanum*, Lime *Tilia* sp. and Common Ash *Fraxinus excelsior*. The distribution of Scops Owls plotted on the map of habitat types of Ljubljansko barje (KOTARAC & GROBELNIK 1999) in some parts coincides very well with the locations of old orchards, tree lines and scrubs or other tree vegetation, apart from dense woodland. It is obvious that Scops Owls inhabited parts of Ljubljansko barje which have enough trees

Table 1: Comparison of calling male densities of Scops Owl *Otus scops* from different parts of Europe

Tabela 1: Primerjava gostot klicočih samcev velikih skovikov *Otus scops* iz različnih delov Evrope

Area/ Območje	Calling males' density (ind./km ²) Gostota klic. samcev (os./km ²)	Study area surface/ Površina	Year of study/ Leto raziskave	Source/ Vir
Ljubljansko barje (central Slovenia)	0.3 – 0.4	140 km ²	1998 – 2003	this work
Goričko (NE Slovenia)	0.5 – 6.0	442 km ²	1997	ŠTUMBERGER (2000)
Pelješac (S Croatia)	1.0 – 1.5	93 km ²	1998	VREZEC (2001)
Oltrepò Pavese (NW Italy)	0.03 – 0.2	448 km ²	1992 – 1994	SACCHI <i>et al.</i> (1999)
Rosandra valley (NE Italy)	2.4 – 3.3	4.6 km ²	1991	BENUSSI <i>et al.</i> (1997)
Styria (S Austria)	0.05	204 km ²	1989	SAMWALD & SAMWALD (1992)

that provide suitable nest-sites. So far only two nests were found on Ljubljansko barje, one in a nestbox in Črna vas in 1988, which was previously used by Starling *Sturnus vulgaris*, and one in a hollow apple tree at Blatna Brezovica in 2000 (T. MIHELICH *pers. comm.*). No attempts at placing nestboxes on suitable locations for Scops Owls have been made so far. Old orchards are not very common on Ljubljansko barje and are not being rejuvenated. Instead of that, people prefer to plant plantation fruit trees that remain dwarfish and never develop tree cavities. There is also a problem of cutting down large old trees, such as Horse Chestnut and Lime that once dominated in the middle of farmyards. The intensification of agriculture also plays a role in determining the number of breeding Scops Owls by influencing both their breeding habitat and available food, as suggested by SACCHI *et al.* (1999) and BAVOUX *et al.* (1997). Compared to results from Styria (SAMWALD & SAMWALD 1992) and Oltrepò Pavese in NW Italy (SACCHI *et al.* 1999; Table 1) the densities of calling males on Ljubljansko barje are relatively high. Agricultural intensification in Austria in the past few decades has caused a decrease in the number of breeding pairs of Scops Owls (SAMWALD & SAMWALD 1992). The species reaches the northern border of its range in Austria which makes it especially vulnerable to deteriorating life conditions. In Oltrepò Pavese low breeding densities were attributed to intensive viticulture and excessive use of pesticides (SACCHI *et al.* 1999).

Territorial defence in Scops Owl normally involves both male and female hooting as a reaction to playback (GALEOTTI *et al.* 1997). It is therefore surprising that only a small percentage of calling males on Ljubljansko barje was heard duetting with females as a response to male playback. This might indicate a large number of unpaired males. As the first half of May is still a period of courtship and not egg-laying – the latter begins in the second half of May and in the beginning of June in Central Europe (GLUTZ VON BLOTZHEIM & BAUER 1980, SACCHI *et al.* 1999) – we can rule out the possibility of females incubating eggs as the reason for such low female numbers. Therefore, the actual number of breeding pairs and breeding success of Scops Owls on Ljubljansko barje remains to be determined in future studies.

Acknowledgments: The following volunteers took part in the Scops Owl survey on Ljubljansko barje from 1998 to 2003: Nataša Adlešič, Danica Bivec, Luka Božič, Damijan Denac, Dare Fekonja, Andrej Figelj, Maarten de Groot, Vesna Grobelnik, Vojko Havliček, Dejan Karba, Urša Koce, Ivan Kogovšek,

Jana Kus Veenvliet, Aleksandra Lešnik, Cvetka Marhold, Tomaž Mihelič, Maja Pavlin, Terezija Potočar, Žiga Remec, Borut Rubinič, Jakob Smole, Željko Šalamun, Jasna Šen, Dare Šere, Maja Šuštar, Davorin Tome, Marko Trebušak, Tomi Trilar, Marjan Trobec, Zlata Vahčič, Al Vrezec, Eva Vukelič, Valerija Zakšek, Sandi Žejn, and Miha Žnidaršič. I am deeply grateful for their selfless help and the effort they put into field work.

5. Povzetek

Med letoma 1998 in 2003 smo z metodo predvajanja posnetka samčevega klicanja popisovali velike skovike *Otus scops* na Ljubljanskem barju. Naš namen je bil ugotoviti velikost, razširjenost in stabilnost njegove populacije. Veliki skoviki so na Barju razporejeni gručasto v treh območjih: (1) Bevke in Blatna Brezovica, (2) osrednji del Barja vzdolž reke Ljubljanice (Robidnice, vasi Lipe in Črna vas) in (3) Grmez in Babna Gorica. Od leta 2001 dalje je potekala kolonizacija dveh novih območij: (4) Brest, Matena, Iška Loka in (5) Notranje in Vnanje Gorice. Nekatere lokacije klicočih samcev so si bile iz leta v leto zelo podobne ali celo enake. To morda pomeni, da so iste teritorije več let uporabljali isti samci, vendar bi bile za potrditev te hipoteze potrebne dodatne raziskave. Opazovano je bilo oblikovanje klicočih skupin, znotraj katerih se je številčnost samcev med leti lahko bistveno razlikovala. Na karti habitatnih tipov Barja se razširjenost velikih skovikov dobro prekriva z območji sadovnjakov, drevesnih mejic in grmovja ter z drugo drevesno vegetacijo z izjemo gozdne. Velikih skovikov ni bilo v gosteje naseljenih predelih, gozdovih, na območjih z intenzivnim kmetijstvom in na vznožju hribov. Velikost populacije je bila med letoma 1998 in 2003 41 – 59 klicočih samcev. Od leta 1998 do 2003 se je znižala za 23,7%, vendar se je v zadnjih treh letih (2001 – 2003) ustalila pri približno 45 klicočih samcih. Pri upadu med letoma 1998 in 2003 gre morda za normalna populacijska nihanja ali pa za odsev slabšanja ekoloških razmer za to vrsto na Barju. Gostota klicočih samcev na Barju je razmeroma nizka v primerjavi z nekaterimi drugimi območji (Goričko, Pelješac v južni Dalmaciji, dolina Glinščice v SV Italiji) in znaša 0,3 – 0,4 para/km². Možni razlogi za to so lahko podnebje s preveliko količino padavin, pomanjkanje gnezditvenih mest in intenzifikacija kmetijstva.

6. References

- BAVOUX, C., BURNELEAU, G. & NICOLAU-GUILLAUMET, P. (1997): Scops Owl. pp. 400–401 In: HAGEMEIJER, W.J.M. & BLAIR, M.J. (eds.): The EBCC Atlas of European Breeding Birds: their distribution and abundance. – T & AD Poyser, London.
- BENUSSI, E., GALEOTTI, P. & GARIBOLDI, A. (1997): La comunità di Strigiformi della Val Rosandra nel Carso triestino. – *Annales* 11: 85–92.
- DENAC, K. (2000): Rezultati popisa velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju v letu 1999. – *Acrocephalus* 21 (98–99): 35–37.
- GALEOTTI, P. & GARIBOLDI, A. (1994): Territorial behaviour and habitat selection by the Scops owl *Otus scops* in a Karstic valley (NE Italy). pp. 501–505 In: MEYBURG B.U. & CHANCELLOR, R.D. (eds.): Raptor conservation today. – WWGBP/The Pica Press.
- GALEOTTI, P., SACCHI, R. & PERANI, E. (1997): Cooperative defense and intrasexual aggression in Scops owls (*Otus scops*): responses to playback of male and female calls. – *Journal of Raptor Research* 31 (4): 353–357.
- GALEOTTI, P. & SACCHI, R. (2001): Turnover of territorial Scops Owls *Otus scops* as estimated by spectrographic analyses of male hoots. – *Journal of Avian Biology* 32: 256–262.
- GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. – Državna založba Slovenije, Ljubljana.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM, U.N. & BAUER, K.M. (1980): Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 9: Columbiformes, Piciformes. – Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- JANČAR, T. & TREBUŠAK, M. (2000): Ptice Kozjanskega regijskega parka. – *Acrocephalus* 21 (100): 107–134.
- KOTARAC, M. & GROBELNIK, V. (1999): Kartiranje habitatnih tipov na Ljubljanskem barju. – Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju.
- KLJUN, I. (2002): Veliki skovik *Otus scops*. – *Acrocephalus* 23 (112): 102.
- LOVRENČAK, F. & OROŽEN ADAMIČ, M. (1998): Ljubljansko barje. V: PERKO, D. & OROŽEN ADAMIČ, M. (eds.): Slovenija. Pokrajine in ljudje. – Mladinska knjiga, Ljubljana.
- PRESETNIK, P. (2002): Veliki skovik *Otus scops*. – *Acrocephalus* 23 (115): 195–196.
- SACCHI, R., PERANI, E. & GALEOTTI, P. (1999): Population density and demographic trend of the Scops owl *Otus scops* in the Northern Apennine (Oltrepò Pavese, Northern Italy). – *Avocetta* 23 (2): 58–64.
- SAMWALD, F. & SAMWALD, O. (1992): Brutverbreitung und Bestandsentwicklung der Zwergohreule (*Otus scops*) in der Steiermark. – *Egretta* 35: 37–48.
- SENEGAČNIK, K. (1998): Popis velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju. – *Acrocephalus* 19 (90–91): 143–146.
- SNOW, D.W. & PERRINS, C.M., eds. (1998): The birds of the Western Palearctic. Vol.1: Non-passerines. – Oxford University Press, Oxford.
- ŠTUMBERGER, B. (2000): Veliki skovik *Otus scops* na Goričkem. – *Acrocephalus* 21 (98–99): 23–26.
- TRONTELJ, P. (1994): Ptice kot indikator ekološkega pomena Ljubljanskega barja (Slovenija). – *Scopolia* 32: 1–61.
- TRONTELJ, P. & VOGRIN, M. (1993): Ptice Jovsov in predlogi za njihovo varstvo. – *Acrocephalus* 14 (61): 200–209.
- VREZEC, A. (2000): Evropsko pomembne populacije ptic v Sloveniji. – *Acrocephalus* 21 (102–103): 241–248.
- VREZEC, A. (2001): The breeding density of Eurasian Scops Owl *Otus scops* in urban areas of Pelješac peninsula in southern Dalmatia. – *Acrocephalus* 22 (108): 149–154.

Arrived / Prispelo: 1.12.2003

Accepted / Sprejeto: 18.3.2004

FENOLOGIJA IN ŠTEVILČNOST GALEBOV Laridae NA OBMOČJU JUŽNE DALMACIJE (HRVAŠKA)

Phenology and abundance of gulls Laridae in Southern Dalmatia (Croatia)

BORUT RUBINIČ

Zavod Ornis balcanica, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: rubinic@siol.net

The article presents a synthesis of literature records on the occurrence and abundance of gulls Laridae in the area of Southern Dalmatia. Apart from historical data, recent data on numbers and seasonal occurrence (phenology) of the group are presented. In the area, 10 gull species have been recorded. Two species, the Yellow-legged Gull *Larus michahellis* and Audouin's Gull *L. audouinii*, breed in the area. The Great Black-backed Gull *L. marinus* has been recorded only twice, while for the Kittiwake *Rissa tridactyla* there have been no records since 1971. The Mediterranean Gull *L. melanocephalus*, Black-headed Gull *L. ridibundus*, Little Gull *L. minutus*, Common Gull *L. canus* and Lesser Black-backed Gull *L. fuscus* occur regularly in the area, the latter two only in very low numbers. As far as the species Audouin's Gull and Slender-billed Gull *L. genei* are concerned, only recent data on their occurrence are at hand.

Key words: gulls, Laridae, *Larus*, *Rissa*, phenology, numbers, occurrence, Southern Dalmatia, Croatia

Ključne besede: galebi, Laridae, *Larus*, *Rissa*, fenologija, številčnost, pojavljanje, južna Dalmacija, Hrvatska

1. Uvod

Prve zapiske o galebih z območja južne Dalmacije so zbrali GERMAR (1817), KOLOMBATOVIĆ (1880) in HABSBURG (1887). Zapiski prvih avtorjev so sicer v mnogih ozirih problematični, saj so taksonomsko nejasni ali celo napačni, a nam vendarle dajejo vpogled v pojavljanje galebov na obravnavanem območju v preteklem času. Prvi je natančneje zapiske o fenologiji, pojavljanju in številčnosti galebov z območja južne Dalmacije s preloma 19. v 20. stoletje objavil REISER (1897 & 1939). Reiser je natančen tako glede vrstne sestave, lokacije opazovanja kot datuma in števila opazovanih osebkov. Manjši prispevek o galebih okolice Dubrovnika je predstavil še KOSIĆ (1901). Temeljitejše raziskave galebov, ki so obsegale pognezditveno disperzijo, taksonomijo in delno tudi gnezditveno ekologijo rumenonogih galebov *Larus michahellis*, so bile opravljene v 60. in 70. letih 20. stoletja na otočkih Bobari in Mrkanu pri Cavtatu (ŠTROMAR 1965 & 1977). Fenologija v okolici Dubrovnika pojavljajočih se galebov je bila precej natančno predstavljena v 70. letih 20. stoletja (TUTMAN 1980).

V članku je opisana fenologija galebov Laridae na območju južne Dalmacije. Predstavljeni so starejši literaturni podatki ter novejša opazovanja galebkih vrst. Na območju južne Dalmacije je bilo doslej opaženih 10 vrst galebov, izmed katerih dve tukaj tudi redno gnezdit.

2. Opis obravnavanega območja in metode

Geografski pojem južne Dalmacije v članku enačim z upravnim pojmom Dubrovačko-neretvanske županije. Območje je omejeno s polotokom Prevlaka na jugovzhodu, otoško skupinico Palagruže na jugozahodu, na severu pa sega do sredine Neretvanskega kanala in otoka Šćedro južno od Hvara. Na zahodu poteka meja območja na morju med Korčulo in Visom, na vzhodu pa sega do državne meje z Bosno in Hercegovino. Znotraj območja leži tudi izlivni del delte Neretve (slika 1).

Galebe sem na obravnavanem območju načrtno spremljal med letoma 1996 in 2003. Glavnina raziskav rumenonogega in sredozemskega galeba *Larus audouinii* je bila opravljena v začetku

Slika 1: Obravnavano območje južne Dalmacije

Figure 1: Study area in Southern Dalmatia

gnezditvenega obdobja, v aprilu in maju, sicer pa sem posamična naključna kot sistematično zbrana opazovanja beležil v vseh mesecih.

Pri štetju gnezdečih parov sredozemskega in rumenonosega galeba sem uporabljal metodo direktnega štetja (direct count; BIBBY *et al.* 2000). Pri tej metodi, ki se uporablja za talno gnezdeče kolonijske gnezdilke, je treba prešteti vsa aktivna gnezda v koloniji. Če sem splašil celotno gnezditveno kolonijo, sem si pomagal z metodo splašitvenega štetja (flushing count). Pri tej metodi je treba prešteti vse osebkke, ki se zaradi nenadnega preplaha pojavijo v zraku nad gnezdiščem. Ker pri tem običajno ne registriramo vseh osebkov, domnevamo, da število treh osebkov v zraku ustreza številu dveh gnezdečih parov (BIBBY *et al.* 2000). Večkrat sem uporabljal kombinacijo direktnega in splašitvenega štetja. Galebe sem popisoval izključno na otokih z blizu ležečega kopnega ali iz čolna.

Popis galebov je potekal v času med 27.4. in 9.5. Izjemoma sem del popisa leta 2002 opravil kasneje, v začetku julija.

Negnezdeče galebe sem štel v različnih datumskih intervalih na izbranih (delta Neretve, Trpanj, Dubrovnik, Korčula, Trstenik, Crkvice) in priložnostno obiskanih lokacijah.

3. Rezultati in diskusija

3.1. Črnohlavi galeb *Larus melanocephalus*

Posamezni osebki se v hrvaškem Primorju in Dalmaciji pojavljajo od avgusta do januarja, redkeje tudi v marcu (KRALJ 1997). KOSIĆ (1901) navaja, da je

pogostejši ob koncu jeseni in pozimi, redkejši spomladi, poleti pa se pojavlja le naključno, največkrat sledeč ladjam. V dokaz navaja pozimi in spomladi ubite primerke, ki jih hranijo v dubrovniškem muzeju. TUTMAN (1980) podaja natančnejše podatke o naslednjih primerkih: ubiti so bili 14. in 24.1.1895, 18.11.1900, 13.3.1901 ter 10.3.1903. Sam je črnohlavega galeba na širšem dubrovniškem območju opazoval le enkrat: 10 osebkov v začetku marca 1963 na SZ obali Lopuda. REISER (1897) ga navaja za Vis z dne 15.1.1897 in za Neum z dne 21.3.1899 (REISER 1939). Za kasnejši spomladanski čas ga omenja le KOLOMBATOVIĆ (1880), vendar brez konkretnih podatkov. SAGE (1964) je 11.9.1963 opazoval pet osebkov na izlivu Neretve, RUCNER (1998) pa pomanjkanje podatkov pripisuje težji določljivosti vrste.

Lastna opazovanja se do neke mere ne ujemajo z ugotovitvami zgodnejših avtorjev, saj največje število opazovanj črnohlavih galebov na območju Dubrovačko-neretvanske županije sestavljajo podatki iz spomladanskega časa. Tudi številčno ne gre zgolj za opazovanja posameznih primerkov, temveč tudi za opazovanja različno velikih jat (tabela 1).

V času spomladanske selitve se črnohlavi galeb v manjših ali večjih skupinah pojavlja na izlivu Neretve. Pojavljanje vrste poteka približno mesec dni po vrhu pojavljanja v slovenskem Primorju (RUBINIČ 1995). V istem času je mogoče posamezne osebke ali manjše skupine opazovati tudi drugod na območju južne Dalmacije. Pojavlja se tudi v preostalem delu leta, opazovanje med junijem in avgustom pa je eno samo (slika 2). Vrsta se pojavlja na območju južne

Dalmacije pogostejše v času, ko je na severnem delu Jadrana manj številčna (RUBINIČ 1995). Za popolnejšo sliko o fenologiji in pojavljanju vrste bi bilo potrebno natančnejše spremljanje območja najpogostejšega pojavljanja vrste na območju južne Dalmacije, torej ob izlivu reke Neretve.

Tabela 1: Novejša opazovanja črnoglavega galeba *Larus melanocephalus* na območju južne Dalmacije

Table 1: Recent observations of Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* in Southern Dalmatia

Lokacija/ Location	Datum/ Date	Št. osebkov/ No. ind.	Opazovalci/ Observers
izliv Neretve	29.4.1998	70	A. Vrezec, B. Rubinič
izliv Neretve	1.5.1998	23	A. Vrezec, B. Rubinič
otok Badija, Korčula	2.5.1998	11	A. Vrezec, B. Rubinič
Potirna, Vela Luka	30.4.2000	1	VREZEC (2001)
izliv Neretve	1.5.2000	25	A. Vrezec, G. Planinic, B. Rubinič
izliv Neretve	28.7.2000	1	B. Rubinič
izliv Neretve	27.4.2001	9	L. Božič, P. Sackl
izliv Neretve	28.4.2001	3	L. Božič, P. Sackl
izliv Neretve	29.4.2001	2	L. Božič, P. Sackl
otok Stambedar, Hvar	3.5.2001	1	A. Vrezec, A. Škvarč, B. Rubinič
Duba Pelješka	20.10.2002	1	B. Rubinič
Trpanj - Gradac	7.11.2002	17	B. Rubinič
izliv Neretve	2.12.2002	1	B. Rubinič

3.2. Mali galeb *Larus minutus*

Medtem ko je na ribnikih v notranjosti pogostejši v času selitve, v aprilu in maju ter avgustu in septembru, se mali galeb na obali pojavlja v glavnem pozimi (KRALJ 1997). Tudi TUTMAN (1980) pravi, da mali galeb prihaja v dubrovniško okolico le pozimi, in še takrat neredno ter v majhnem številu. Največkrat je bil opazovan posamič, redkeje v manjših skupinah dveh

do petih osebkov. Večje jate je opazoval konec decembra 1958 (10 osebkov v Dubrovniku) in pozimi 1970/71, ko je v mestnih pristaniščih redno opazoval 20 do 50 malih galebov. Pojavljanje vrste v širši okolici Dubrovnika je omejeno na zimski del leta: prvi osebk so se navadno pojavili sredi decembra, redkeje že oktobra (v letih 1956 in 1961) ali novembra (v letih 1962, 1963 in 1966; TUTMAN 1980).

Najzgodnejši podatek o pojavljanju v okolici Dubrovnika je primerek, ustreljen 15.9.1965 na otoku Sv. Andrija (TUTMAN 1980). LUKAČ & BALTIĆ (2001) omenjata najverjetneje isti primerek iz dubrovniškega muzeja z datumom 16.9.1961. Mali galebi naj bi se odselili že konec januarja, redki so februarški in marčevski podatki (npr. 21.3.1963, 13.3.1964) ali pa aprilski (sredi aprila 1968 je bilo 20 navtičnih milj južno od Dubrovnika opaženih 15 osebkov na odprtem morju; TUTMAN 1980).

Tudi KOSIĆ (1901) ugotavlja, da se mali galeb na območju južne Dalmacije pojavlja predvsem pozimi, redkeje zgodaj spomladi. To dokazuje s štirimi primerki v dubrovniškem muzeju, ubitimi januarja, februarja in novembra med letoma 1888 in 1897. Kasneje so bili v muzejsko zbirko dodani še primerki, ubiti 8.12.1962 in 4.11.1965 (LUKAČ & BALTIĆ 2001).

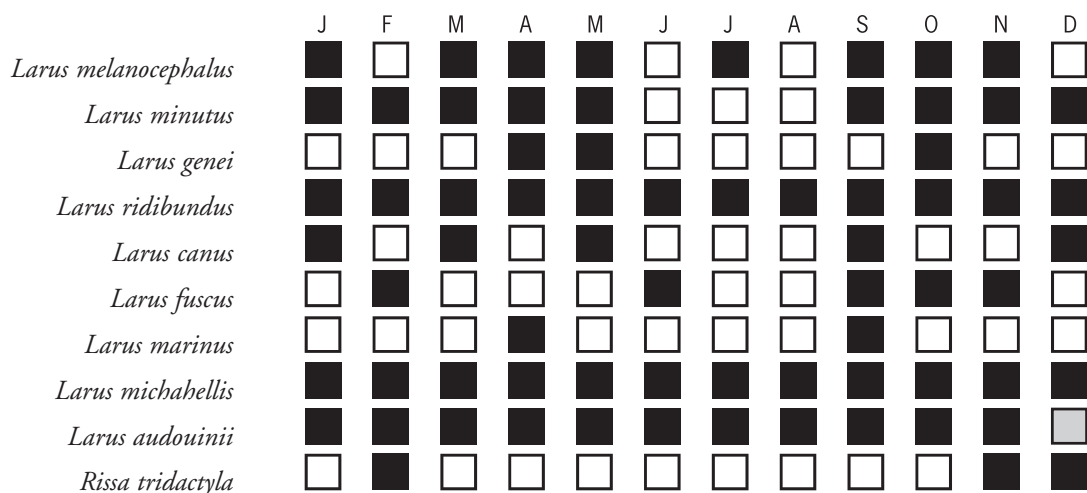
Mali galeb na obravnavanem območju ni pogosta vrsta, njegovo pojavljanje je v glavnem omejeno na zimsko polovico leta, ko ga je opaziti v majhnem številu. Kot dopolnitev navajam še tri lastna opazovanja, ki zbuja pozornost zaradi datumov opazovanj: (1) 29.4.1998, 2 os., izliv Neretve; (2) 7.5.2001, 1 os., otok Daksa, Dubrovnik (RUBINIČ 2002); (3) 5.5.2002, 6 os., izliv Neretve (slika 2).

Tudi v Italiji je mali galeb pozimi izjemno redek in maloštevilen. Številčnejši je na južni polovici Apeninskega polotoka (BACETTI *et al.* 2002), kar glede na zemljepisno širino približno ustreza legi južne Dalmacije.

3.3. Zalivski galeb *Larus genei*

TUTMAN (1980) navaja, da sta bila v 70. letih 20. stoletja v okolici Dubrovnika ubita dva zalivska galeba, od katerih je eden zdaj shranjen v dubrovniškem muzeju. Tudi kasnejši avtorji se glede pojavljanja vrste na Hrvaškem opirajo na ta edini primerek, za katerega pa manjkajo tako podatki o kraju kot datumu najdbe (KRALJ 1997, LUKAČ 1998, LUKAČ & BALTIĆ 2001).

Novejša opazovanja vrste, ki so obenem tudi prva dokumentirana opazovanja zalivskega galeba za Hrvaško, zajemajo pet opazovanj, vsa z izliva reke Neretve (RUBINIČ *et al.* 2002). Štiri od petih opazovanj so iz spomladanskega časa, eno pa iz časa jesenske selitve. Vsa opazovanja se pokrivajo z glavnim

Slika 2: Sezonsko pojavljanje galebov Laridae na območju južne Dalmacije po mesecih (belo polje – vrste na območju ni, črno polje – vrsta se na območju pojavlja, sivo polje – vrsta se na območju verjetno pojavlja, a za to ni na voljo konkretnega podatka)

Figure 2: Seasonal occurrence of gulls Laridae in Southern Dalmatia by months (white squares – species not present in the area, black squares – species present in the area, grey squares – species probably present in the area, but with no data on its actual occurrence)

obdobjem spomladanske (marec do začetek maja) oziroma jesenske (julij do oktober) selitve vrste v vzhodnem in osrednjem Sredozemlju (CRAMP 1983, FLINT & STEWART 1983, IAPICHINO & MASSA 1989, HADRINOS & AKRIOTIS 1997; slika 2). Pri tem je nemogoče oceniti, ali opazovane ptice pripadajo kolonijam na italijanski strani Jadrana, kjer so bile v zadnjem času odkrite nove gnezditvene kolonije zalivskega galeba (HEATH *et al.* 2000), ali pa so del ptic, selečih se iz vzhodnega Sredozemlja. Glede na redno zimsko pojavljanje zalivskega galeba na italijanski strani Jadrana na mokriščih Manfredonia blizu mesta Foggia (BACETTI *et al.* 2002), ki leži na isti geografski širini kot obravnavano območje, je vrsto na območju južne Dalmacije v prihodnosti pričakovati tudi v zimski polovici leta.

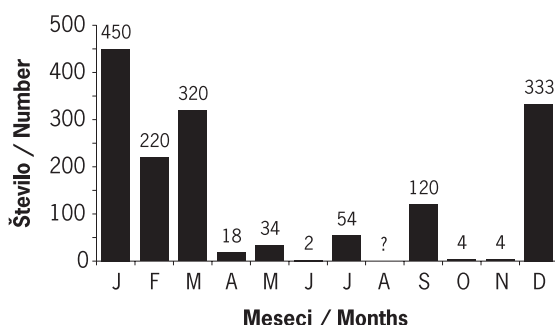
3.4. Rečni galeb *Larus ridibundus*

V Dalmaciji redno prezimuje ob obali in na otokih med oktobrom in aprilom (KRALJ 1997). Tudi na širšem dubrovniškem območju je rečni galeb zelo pogosta ptica v zimskem času. Njegov jesenski prihod je zelo kasen, med 2. in 14. 11., včasih še kasneje (npr. 22.11.1963). Redkejši je konec oktobra, izjemoma že v začetku oktobra (npr. 3.10.1960 in 17.10.1959; TUTMAN 1980). TUTMAN (1980) tudi ugotavlja, da se na dubrovniškem območju pojavi kasneje kot v drugih delih Dalmacije. Druge na hrvaški obali se sicer rečni galeb pojavlja že

zelo zgodaj (RUCNER 1998).

Rečni galebi se iz okolice Dubrovnika odselijo večinoma že konec februarja, manjše število pa jih ostane do marca (27.3.1962, 28.3.1964) in izjemoma aprila (4.4.1967, 7.4.1962, 12.4.1958), medtem ko jih poleti tu naj ne bi bilo (TUTMAN 1980). Kljub temu se rečni galebi v spomladanskem in poletnem času pojavljajo na izlivnem delu Neretve. REISER (1939) ga je opazoval na Hutovem blatu 1.6.1914, vendar omenja, da je bil na istem mestu veliko številnejši v februarju 1906 in marcu 1907. Tudi njegov prihod na območje delte Neretve, katerega del je Hutovo blato, je običajno zgodnejši. Tako jih je na izlivnem delu Neretve v septembru večkrat opazoval SAGE (1964): šest osebkov na Deranskem jezeru 9.9.1963, 40 osebkov 13.9.1963 na istem mestu in najmanj 30 osebkov na izlivu Neretve 11.9.1963.

Razen na izlivu Neretve in v Dubrovniku, kjer se občasno zbirajo nekoliko večje jate, se rečni galeb v preostalih delih južne Dalmacije pojavlja posamič ali v majhnem številu. Na večjem delu območja je običajnejši in številčnejši v zimski polovici leta, med majem in septembrom pa se, z izjemo izliva Neretve, pojavlja zgolj naključno. Številčni maksimumi na izlivnem delu Neretve (slika 3) potrjujejo ugotovitve drugih avtorjev o večji številčnosti vrste v zimskem času. V večjem številu ga je opaziti tudi v času pognednitvene disperzije v septembru (sliki 2 in 3).

Slika 3: Mesečni maksimumi rečnih galebov *Larus ridibundus* na izlivu Neretve za obdobje 1996 – 2003 (? – ni podataka)

Figure 3: Monthly maximums of Black-headed Gulls *Larus ridibundus* at the confluence of the Neretva river for the period 1996 – 2003 (? – no data)

3.5. Sivi galeb *Larus canus*

Na Jadranu se pojavlja v času spomladanske in jesenske selitve ter v obdobju prezimovanja (slika 2). Opaziti ga je posamič ali v manjših jatah (KRALJ 1997). Na dubrovniškem območju se redno pojavlja pozimi, še zlasti, ko piha jugo, redkeje pa tudi poleti (KOSIĆ 1901). V dubrovniškem muzeju hranijo štiri primerke iz januarja 1894, 1895 in 1896, ubite v bližini otoka Lokrum in v luki Gruž (TUTMAN 1980). KOLOMBATOVIĆ (1880) navaja, da je sivi galeb na istem območju običajen ob slabem vremenu, pojavlja pa se v oljčnih nasadih, kjer se hrani z olivami. TUTMAN (1980) ga navaja za okolico Dubrovnika kot redkega, saj ga je v 40-letnem obdobju tu opazoval le nekajkrat. Sredi marca 1954 je v Dubrovniku videl jato 40 osebkov, ki pa se tam ni zadrževala dalj časa. SAGE (1964) je 9.9.1963 opazoval odraslega sivega galeba na Deranskem jezeru, REISER (1939) pa je po enega videl na Hutovem blatu (21.12.1890) in pri Gabeli na izlivnem delu Neretve (16.1.1892). Poleg tega navaja še Dathejeva opazovanja, zabeležena septembra leta 1933 v lukah Split, Dubrovnik in Herceg Novi. Sivega galeba sem na obravnavanem območju opazoval le enkrat, in sicer dne 5.5.2002 en odrasel osebek v poletnem perju na izlivu Neretve.

Na območju južne Dalmacije je sivi galeb redka ptica, ki se v majhnem številu pojavlja skoraj izključno v zimski polovici leta (slika 2). Opazovanja so omejena na posamezne osebe ali majhne skupine, večje jate se pojavljajo izjemoma. Podobno je v sosednji Italiji, kjer je zimsko pojavljanje sivega galeba omejeno skoraj izključno na severno polovico

polotoka, medtem ko ga na jugu sploh ni ali pa se kvečjemu pojavlja v izjemno majhnem številu (BACETTI *et al.* 2002).

3.6. Rjavi galeb *Larus fuscus*

Na vzhodni obali Jadrana in drugod po Hrvaškem je rjavi galeb redka vrsta (KRALJ 1997). Na Hvaru ga je že v začetku 19. stoletja zabeležil GERMAR (1817). KOLOMBATOVIĆ (1880) ga za okolico Dubrovnika navaja kot pogosto vrsto, celo kot gnezdilko, vendar gre glede obeh trditev za napako, saj rjavega galeba tudi vsi njegovi nasledniki niso zabeležili v večjem številu, še manj pa kot gnezdilca (KRALJ 1997). Sicer pa rjavega galeba navaja kot pogostega, in sicer po vsem Jadranu, še HABSURG (1887). V nasprotju ga ima KOSIĆ (1901) za zelo redkega zimskega gosta. Navaja podatek dne 11.2.1897 ubitega odraslega samca v Gruški luki v Dubrovniku. REISER (1939) navaja, da je 16.9.1933 Dathe na nekem otočku v bližini Dubrovnika opazoval en osebek, omenja pa tudi dva ubita primerka, 15.10.1893 in 24.9.1903 s Hutovega blata. TUTMAN (1980) o pojavljanju rjavega galeba na širšem območju Dubrovnika navaja naslednje podatke: (1) en osebek konec septembra 1939 v Dubrovniku, blizu tedanjega smetišča, (2) D. Summers-Smith je en osebek opazoval v bližini obravnavanega območja, na Popovem polju v Hercegovini, v začetku junija 1965, (3) v začetku junija 1968 ga je videl tudi D. Debelić med otokoma Bobaro in Mrkanom pri Cavtatu, in (4) A. Benecke, ki je opazoval dva primerka sredi septembra 1973 v Dubrovniku. Na izlivu Neretve je rjave galebe opazoval SAGE (1964), in sicer 12 osebkov 1.9.1963, en osebek 2.9.1963 in tri osebe 11.9.1963.

Rjavi galeb je na območju južne Dalmacije maloštevilen gost v času jesenske in spomladanske selitve, redko se pojavlja tudi pozimi (slika 2). Ugotovitve večine starejših avtorjev potrjujejo tudi novejša opazovanja vrste na obravnavanem območju. Zaradi nedoločenega taksonomskega statusa galebov, ki spadajo v kompleks *Larus fuscus*, obravnavam pod slednjim imenom vse morebitne vrste/podvrste, ki se pojavljajo na širšem obravnavanem območju. To so tako podvrste/vrste rjavega galeba (*L. (f.) fuscus*, *L. (f.) graelsii*, *L. (f.) intermedius*) kot tudi morebitne podvrste sibirskega galeba *L. heuglini* (*L. h. heuglini*, *L. h. taymiriensis*), ki jih zaradi težje določljivosti na terenu in vprašljivega taksonomskega statusa ni mogoče zanesljivo ločevati glede na vire v literaturi (npr. OLSEN & LARSSON 2003). BACETTI *et al.* (2002) ugotavljajo, da imajo prezimujoči rjavi galebi v Italiji dve očitni populacijski jedri: (1) na centralno-vzhodni

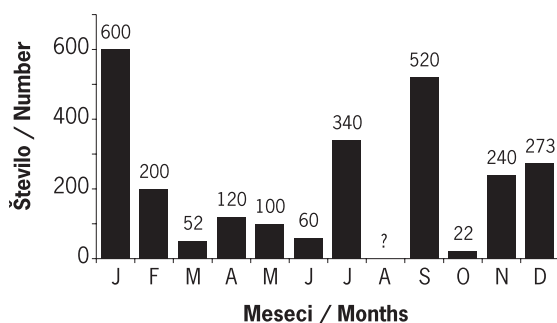
jadranski obali, ki ga sestavljajo predvsem osebkii iz taksonomske skupine *L. (f.) graelsii*, in (2) na južnih, tirenskih obalah in na Siciliji, ki je sestavljeno predvsem iz osebkov taksonomske skupine *L. f. fuscus/intermedius*. Glede na geografski položaj južne Dalmacije je pričakovati osebkii obeh taksonomskih skupin, še posebej, ker gre v večini primerov za opazovanja iz obdobja selitve in ne prezimovanja. Sam sem opazoval galebe, ki pripadajo taksonomski skupini *L. (f.) graelsii*: (1) 13.9.2002, 1 os., Ploče, (2) 7.11.2002, 1 os., Trpanj (Pelješac) in (3) 20.3.2003, 2 os., izliv Neretve. Popolnejšo sliko o pojavljanju te kompleksne skupine galebov lahko zagotovijo le bolj usmerjena opazovanja v prihodnosti.

3.7. Veliki galeb *Larus marinus*

Veliki galeb velja na Hrvaškem za redko vrsto. KRALJ (1997) ga omenja le za Jadran, LUKAČ (1998) pa tudi za Baranjo. Iz območja južne Dalmacije sta znana dva podatka. Prvi je opazovanje med Dubrovnikom in otokom Lokrum med 14. in 18.4.1886 (HABSBURG 1887). Drugič je bil opažen en osebek na izlivu Neretve dne 11.9.1963 (SAGE 1964). V Italiji vrsta med januarskimi šteti vodnih ptic (IWC) v obdobju 1991 – 2000 ni bila zabeležena (BACETTI *et al.* 2002), kar potrjuje domnevo, da je veliki galeb na območju Jadrana redek gost.

3.8. Rumenonogi galeb *Larus michahellis*

Rumenonogi galeb gnezdi na otokih vzdolž celotnega Jadrana (KRALJ 1997). Kot gnezdilca južne Dalmacije ga navajajo različni avtorji, prvi že KOLOMBATOVIĆ (1880). KOSIĆ (1901) omenja, da gnezdi na južnih otokih dubrovaške okolice (Lokrum, Lopud, Koločep, Mljet), vendar naj ne bi bil gnezdil v velikem številu. Za Grebene pri Dubrovniku ter Sv. Andrijo pravi, da so tam rumenonogi galebi gnezдили do postavitve svetilnika, sicer le po kak par, vendar od tedaj ne na prvem ne na drugem otoku ne gnezdi več (KOSIĆ 1901). V letu 2001 sem na vsej skupinici otokov naštel skupno 488 parov rumenonogih galebov. TUTMAN (1980) navaja, da so večje kolonije rumenonogih galebov okoli Šipana, natančneje na Rudi in Tajanu, nekoliko manjše pa na Crkvini in Mišnjaku. V nasprotju s tem je v letu 2001 na Mišnjaku gnezdil le en par, medtem ko na preostalih treh otokih rumenonogi galebi tega leta niso gnezдили. Pri primerjavi novejših podatkov s KOSIĆ (1901) in TUTMAN (1980) je opazna velika sprememba v številčnosti in razširjenosti rumenonogega galeba na dubrovaškem območju, z izjemo otokov Mrkana in

Slika 4: Mesečni maksimumi rumenonogih galebov *Larus michahellis* na izlivu Neretve za obdobje 1996 – 2003 (? – ni podatka)

Figure 4: Monthly maximums of Yellow-legged Gulls *Larus michahellis* at the confluence of the Neretva river for the period 1996 – 2003 (? – no data)

Bobare pri Cavtatu, saj tu še vedno gnezdi veliko število teh galebov. To potrjujejo tudi raziskave rumenonogega galeba na omenjenih dveh otokih v letih 1961 – 1965 (ŠTROMAR 1965). Sicer pa naj bi število gnezdečih parov na vzhodnojadranskih otokih izjemno nihalo (ŠTROMAR 1970 & 1977). Leta 2001 je bilo na območju južne Dalmacije prešteti 10.299 gnezdečih parov rumenonogih galebov, ki so zasedali 95 (49%) od skupno 193 pregledanih otokov tega območja (RUBINIČ 2003).

Za negnezditveno obdobje so podatki o pojavljanju, predvsem pa številčnosti rumenonogega galeba na območju južne Dalmacije zelo skromni. RUCNER (1998) omenja združevanje rumenonogih galebov v jate pred gnezdenjem v začetku aprila, sicer pa vrsta živi vzdolž celotne vzhodne obale Jadrana vse leto. Rumenonogi galebi se na obravnavanem območju zunaj gnezditve pojavljajo večinoma v manjših skupinah, na mestih, kjer je količina in dostopnost hrane večja (predvsem bližina večjih človeških naselij, smetišča in okolica ribiških ladij), pa se zbirajo v večje jate. Številčni maksimumi so bili zbrani na izlivu reke Neretve (slika 4). Opazno je zimsko in zgodnjepomladansko povečanje števila rumenonogih galebov na račun prezimujočih osebkov med decembrom in marcem, ki doseže vrh v januarju. Drugi očitni vrh je v septembru, kar je posledica pognezditvene disperzije mladih in odraslih rumenonogih galebov. Verjetno je podobna situacija tudi v avgustu, vendar podatki iz tega meseca manjkajo (slika 4).

3.9. Sredozemski galeb *Larus audouinii*

Edini podatki o opazovanju sredozemskega galeba na Jadranu pred letom 1996 so s konca 19. stoletja, ko je bil opazovan pri Trstu in Piranu, navedbe o opazovanju vrste v Istri pa niso zanesljive (KRALJ 1997).

Leta 1996 je bil sredozemski galeb prvič opazovan na Hrvaškem, in sicer v Dubi na Pelješcu (RUBINIČ & VREZEC 2000). Med letoma 1997 in 2002 je bilo opravljenih pet popisov z namenom raziskati razširjenost in številčnost sredozemskega galeba v gnezditvenem obdobju na območju južne in delu srednje Dalmacije. Na celotnem območju je bilo v letu 2001 ugotovljenih 67 gnezdečih parov (RUBINIČ 2003).

Tabela 2: Opazovanja sredozemskega galeba *Larus audouinii* na območju južne Dalmacije v negnezditvenem obdobju

Table 2: Observations of Audouin's Gull *Larus audouinii* in Southern Dalmatia in non-breeding season

Lokacija/ Location	Datum/ Date	Št. osebkov/ No. ind.	Opazovalci/ Observers
Duba Pelješka	19.7.1996	4	L. Božič, J. Smole, B. Rubinič
Karbuni, Korčula	21.7.1997	1 juv.	RUBINIČ & VREZEC(2000)
Prežba, Lastovo	21.8.1997	1	ŠTUMBERGER (2001)
Duba Pelješka	25.7.1998	3	B. Rubinič
Duba Pelješka	17.7.2000	2	B. Rubinič
Prizba	26.7.2000	3	B. Rubinič
Duba Pelješka	27.7.2000	3	B. Rubinič
Lovište	4.10.2000	4	B. Rubinič
Korčula	9.10.2000	1	B. Rubinič
Korčula	10.10.2000	2	B. Rubinič
Žuljana	12.7.2002	1	B. Rubinič
Duba Pelješka	12.7.2002	1	B. Rubinič
Orebić	12.9.2002	1	B. Rubinič
Trstenik	17.11.2002	2	B. Rubinič
Prizba	19.11.2002	2	B. Rubinič
Žuljana	21.11.2002	3	B. Rubinič
Lumbarda	31.1.2003	4	B. Rubinič
Trstenik	11.2.2003	1	B. Rubinič
izliv Neretve	4.3.2003	2	D. Kitonić
izliv Neretve	5.3.2003	1	D. Kitonić

Sredozemski galeb je bil na območju južne Dalmacije večkrat opazovan tudi zunaj gnezditvega obdobja (tabela 2).

Opazovani sredozemski galebi so bili v vseh primerih odrasli osebk, le dne 27.7.2000 je bila ena izmed ptic v drugem letnem perju. Na podlagi novembrskih opazovanj predvidevam, da vsaj del populacije na obravnavanem območju tudi prezimi. Odsotnost mladih in mladostnih osebkov kaže na možnost odselitve tega dela populacije. V Alžiriji je pozimi le do 15% opazovanih ptic neodraslih (CRAMP 1983), mlade ptice pa naj bi bile bolj migratorne. Opazovanja ptic v pognezditvenem obdobju skoraj izključno na mestih gnezdenja pa kažejo na določeno stopnjo teritorialnosti tudi v tem času ter na vedenje odraslih osebkov kot stalnic (ORO 1998, SERRA *et al.* 1999). Večina italijanske populacije se pozimi odseli na atlantsko obalo, del populacije, skoraj izključno na Sardiniji, pa ostane v bližini gnezdišč (BACETTI *et al.* 2002). Opazovanja zunaj območij, kjer je bilo ugotovljeno gnezdenje, z izjemo opazovanja štirih osebkov v Lovištu na severozahodni strani Pelješca ter na izlivu reke Neretve, so redka (tabela 2).

3.10. Triprsti galeb *Rissa tridactyla*

Triprsti galeb se pojavlja tako na Jadranu kot v notranjosti Hrvaške. Ima status redkega gosta (KRALJ

Tabela 3: Starejša opazovanja triprstega galeba *Rissa tridactyla* na območju južne Dalmacije

Table 3: Some early observations of Kittiwake *Rissa tridactyla* in Southern Dalmatia

Lokacija/ Location	Datum/ Date	Št. osebkov/ No. ind.	Vir/ Source
Dubrovnik	25.11.1896	1 juv.	KOSIĆ (1901)
Dubrovnik	konec / end Dec 1959	1 juv.	TUTMAN (1980)
Poljica – Orašac	konec / end Feb 1962	2 juv.	TUTMAN (1980)
Konavle	sredina / mid Nov	1	TUTMAN (1980)
Lokrum	Dec 1970	2	TUTMAN (1980)
luka Gruž, Dubrovnik	začetek/ beginning 1971	1	TUTMAN (1980)

1997) oziroma selivke in zimskega gosta (LUKAČ 1998). Za Jadran ga omenja že GERMAR (1817), vendar brez konkretnih navedb. Na območju južne Dalmacije ga je prvi registriral KOSIĆ (1901), in sicer mladega samca, ki je bil ubit 25.11.1896 v Dubrovniku. Omenja še, da se vrsta pojavlja predvsem v času slabega vremena in močnega južnega vetra. TUTMAN (1980) majhno število opazovanj pripisuje izrazito pelaškemu načinu življenja te vrste. Kljub temu navaja pet opazovanj triprstega galeba iz okolice Dubrovnika (tabela 3).

Triprsti galeb je na obravnavanem območju redek in maloštevilen zimski gost (slika 2).

Zahvala: Za pomoč pri iskanju literature se zahvaljujem dr. Jeleni Kralj. Za pomoč pri terenskem delu in izdelavi metodologije se zahvaljujem Alu Vreću in dr. Davorinu Tometu, za prijazno poslane podatke pa Davorki Kitonić, Luki Božiću in dr. Petru Sacklu.

4. Povzetek

V prispevku je predstavljena sinteza literarnih podatkov o pojavljanju in številčnosti galebov Laridae na območju južne Dalmacije. Poleg zgodovinskih podatkov so zbrani tudi novejši podatki o številčnosti in sezonskem pojavljanju (fenologiji) skupine. Na obravnavanem območju je bilo ugotovljenih 10 vrst galebov. Dve vrsti, rumenonogi *Larus michahellis* in sredozemski galeb *L. audouinii*, v južni Dalmaciji gnezditna. Veliki galeb *L. marinus* je bil na območju opazovan le dvakrat, triprsti galeb *Rissa tridactyla* pa je bil zadnjič opazovan leta 1971. Črnohlavi *L. melanocephalus*, rečni *L. ridibundus*, mali *L. minutus*, sivi *L. canus* in rjavi galeb *L. fuscus* se tu pojavljajo redno, zadnja dva večinoma posamič. Dve vrsti, sredozemski in zalivski galeb *L. genei*, v starejši literaturi nista omenjeni.

5. Literatura

BACETTI, N., DALL'ANTONIA, P., MAGAGNOLI, P., MELEGA, L., SERRA, L., SOLDATINI, C. & ZENATELLO, M. (2002): Risultati dei censimenti degli uccelli acquatici svernanti in Italia: distribuzione, stima e trend delle popolazioni nel 1991–2000. – Biol. Cons. Fauna 111: 1–240.
BIBBY, C.J., BURGESS, N.D., HILL, D.A. & MUSTOE, S.H. (2000): Bird Census Techniques. Second edition. – Academic Press, London.
CRAMP, S., ed. (1983): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic, Vol. 3. – Oxford University Press, Oxford.
FLINT, P.R. & STEWART, P.F. (1983): The Birds of Cyprus. B.O.U. Check-list 6. – British Ornithologist's Union, London.

GERMAR, E.F. (1817): Reise nach Dalmatien und in das Gebiet von Ragusa. – F.A. Brockhaus, Leipzig.
HABSBURG, R. VON (1887): Ornithologische bilježke s juga. – Glas Hrv. Narav. društva 2: 3–16.
HADRINOS, G. & AKRIOTIS, T. (1997): The Birds of Greece. – Christopher Helm, London.
HEATH, M.F., BORGGREVE, C., PEET, N. & HAGEMEIJER, E.J.M. (2000): European Bird Populations; estimates and trends. BirdLife Conservation Series No. 10. – BirdLife International, Cambridge.
IAPICHINO, C. & MASSA, B. (1989): The Birds of Sicily. An Annotated Check-list. B.O.U. Check-list 11. – British Ornithologist's Union, Tring.
KOLOMBATOVIĆ, G. (1880): Osservazioni sugli uccelli della Dalmazia. – Split.
KOSIĆ, B. (1901): Ptice Dubrovnika i okolice. I. Red: Guskarice – Anseres. – Dubrovnik.
KRALJ, J. (1997): Ornitofauna Hrvatske tijekom posljednjih dvjesto godina. – Larus 46: 1–112.
LUKAČ, G. (1998): Fauna Croatica XXXVII: List of Croatian Birds. Spatial and Temporal Distribution. – Nat. Croat. 7, Suppl. 3: 1–160.
LUKAČ, G. & BALTIĆ, M. (2001): Diversity and richness of the ornithological collection of the wider Dubrovnik area (Croatia). – Nat. Croat. 10: 321–365.
OLSEN, K.M. & LARSSON, H. (2003): Gulls of Europe, Asia and North America. – Christopher Helm, London.
ORO, D., (1998): *Larus audouinii* Audouin's Gull. – Birds of Western Palearctic (BWP) Update Vol. 2 No. 1, Oxford University Press: 47–61.
REISER, O. (1897): Plaudera i über die Möwen der Adria. – Ornithologische Monatsber. 5: 59–61.
REISER, O. (1939): Materialien zu einer Ornith. Balcanica I. Bosnien und Herzegowina. – Carl Gerold's Sohn, Wien.
RUBINIČ, B. (1995): Črnohlavi galeb (*Larus melanocephalus*) in njegov status na slovenski obali. – Annales 7: 81–86.
RUBINIČ, B. (2002): Mali galeb *Larus minutus*. – Acrocephalus 23 (113–114): 153.
RUBINIČ, B. (2003): Gnezditvena razširjenost, številčnost in gnezditvena ekologija sredozemskega *Larus audouinii* in rumenonogega galeba *L. michahellis* na otokih Južne Dalmacije, Hrvaška. – Diplomsko delo, Biotehniška fakulteta, Ljubljana.
RUBINIČ, B., BOŽIĆ, L. & SACKL, P. (2002): The actual status of Slender-billed Gull *Larus genei* on the southern Dalmatian coast. – Acrocephalus 23 (110–111): 35–39.
RUBINIČ, B. & VREZEC, A. (2000): Audouin's Gull *Larus audouinii*, a new breeding gull species in the Adriatic Sea (Croatia). – Acrocephalus 21 (102–103): 219–222.
RUCNER, D. (1998): Ptice hrvatske obale Jadrana. – Hrvatski prirodoslovni muzej, Ministarstvo razvitka i obnove, Zagreb.
SAGE, B.L. (1964): Notes on the Birds of the Lower Neretva Valley, Yugoslavia. – Ardea 52 (3–4): 202–218.
SERRA, L., M. ZENATELLO, N. BACETTI & L. DALL'ANTONIA, (1999): Caratteristiche distributive ed ecologiche delle colonie italiane di Gabbiano corso *Larus audouinii*. – Avocetta 23: 83.
ŠTROMAR, L. (1965): Četiri godine prstenovanja galebova klaukavaca (*Larus argentatus* Pontopp.) na otočićima Mrkanu i Bobari. – Larus 19: 133–141.

- ŠTROMAR, L. (1970): Prilog poznavanju biologije galebova klaukavaca, *Larus argentatus* (Pontopp.), i čigra običnih, *Sterna hirundo* (L.), te njihovih međusobnih odnosa na nekim Kornatskim otocima. – *Larus* 21–22: 89–98.
- ŠTROMAR, L. (1977): Rezultati ooloških istraživanja i izvori prehrane galebova klaukavaca (*Larus argentatus michachellis*) za vrijeme gniježđenja na istočnojadranskim otocima. – *Larus* 29–30: 323–338.
- ŠTUMBERGER, B. (2001): Sredozemski galeb *Larus audouinii*. – *Acrocephalus* 22 (106–107): 130.
- TUTMAN, I. (1980): Sastav i dinamika mješovitih populacija ptica dubrovačkog područja. – Doktorska disertacija, PMF Sarajevo.
- VREZEC, A. (2001): Rumenokljuni viharik *Calonectris diomedea* & sredozemski viharik *Puffinus yelkouan*. – *Acrocephalus* 22 (104–105): 63.

Prispelo / Arrived: 25.11.2003

Sprejeto / Accepted: 18.3.2004

LATE NESTING OF THE COMMON SWIFT *Apus apus* AND THE PALLID SWIFT *Apus pallidus* IN BULGARIA

Pozno gnezdenje hudournika *Apus apus* and bledega hudournika *Apus pallidus* v Bolgariji

GEORGE STOYANOV¹ & PETER SHURULINKOV²

¹ Centre for conservation and support of the wild fauna Durrell, Golyam Bratan Str No 23, fl. 2, ap. 2, Sofia 1618, Bulgaria, e-mail: georgips@abv.bg

² Institute of Zoology (Bulgarian Academy of Science), boul. Tzar Osvoboditel, 1, Sofia 1000, Bulgaria, e-mail: shurulinkovps@hotmail.com

Common Swift *Apus apus* is a widespread breeding migratory bird in Bulgaria. Its breeding period starts in May and lasts till the end of July (NANKINOV *et al.* 1997). Pallid Swift *Apus pallidus*, on the other hand, is a rare migratory species in Bulgaria, breeding mainly in the southern part of the country but showing an increase in its population in the recent years (NANKINOV *et al.* 1997, ANTONOV & ATANASOVA 2001). It was established that the first clutches of the species in Bulgaria were laid during the second half of May and second clutches at the end of July and in the first half of August (ANTONOV & ATANASOVA 2001).

On 4 Oct 2002 two pairs of Common Swifts were observed feeding nestlings in two regions of Mt. Osogovo (SW Bulgaria). The first was in the centre of the village of Vaksevo (550 m a.s.l., UTM FM56), located in the southeastern part of the mountain that belongs to the historic–geographical region “Pianets” (DELIRADEV 1927). The nestlings were clearly heard. The adults fed them twice a day between 16:30 and 17:00. The nesting site was situated in a crack between the gutter and the concrete eaves of the building. The height from the ground was around 8.5 m. The exposure was southeastern. The weather was calm, sunny and clear, the air temperature between 18 to 20°C.

On the same day the second pair of Common Swifts was observed feeding nestlings in the area of Mandrata – Trite buki (UTM FM26). The location is situated around 1600 m a.s.l. in the central and higher zone of the Bulgarian part of the Mt. Osogovo. This pair also bred in a crack between the gutter and the facade of the southern exposure of a building. The building stands alone in a meadow. The area is covered with natural Beech *Fagus sylvatica* and Scots Pine *Pinus sylvestris* forests, as well as with planted Norway Spruce *Picea abies* forests. Above 1800 m a.s.l. there is some open grass slope. The pair fed its

nestlings three times between 18:20 and 19:00. The nestlings were clearly heard during the swooping of the adult birds. They could be heard more weakly throughout the whole day and also during some parts of the night. During the observation the weather was clear. The temperature was around 12°C, and during the night it dropped to 1°C. On 5 Oct 2002 we have heard the begging cries of the nestlings between 8:00 and 9:30 during their feeding by the adults.

On 13 Oct 2002 between 18:25 and 18:45 we observed around 10 Pallid Swifts at the Rila Monastery (UTM FM96), which is situated at 1140 m a.s.l. on the Mt. Rila (SW Bulgaria). Some of the birds swooped into cracks in the rock plates of the eaves of the church. We heard cries of nestlings from four separate places (fissures). The nestlings were hatched after 6 Sep 2002 when we visited the spot and no young swifts were heard. On this date we saw 10 to 12 adult birds between 17:45 and 18:00, which swooped in and out from 5 to 6 cracks. During our visit at the Rila Monastery on 3 Nov 2002 begging calls of the nestlings could still be heard in two of the cracks. The air temperature during the day was between 6 and 9°C. The weather was rainy and no active adult birds were observed in the interval between 13:10 and 15:00. We collected fresh excrements from the area under the two active nesting sites. Hymenoptera seemed to be the predominant prey of Swifts in our case (mostly *Tetramorium* sp. and a few separate specimen of Myrmicinae). Only one specimen was found from Coleoptera and Heteroptera.

Such late nesting of the Common Swift has not been recorded in the available literature (NANKINOV 1982, CRAMP 1985, HANDRINOS & AKRIOTIS 1997, NANKINOV *et al.* 1997, SNOW & PERRINS 1998). It is probable that some of the late encounters of the Common Swifts are actually late breeders (e.g. as

observed by NANKINOV (1982) annually until 15 to 20 Nov in Sofia) rather than migrants from the northern areas.

Fledged nestlings from the second clutch of Pallid Swifts were seen during the second week of October at Gibraltar (CRAMP 1985). Recently flown away youngsters were observed in the middle of October in Greece (HANDRINOS & AKRIOTIS 1997). ANTONOV & ATANASOVA (2001) have also observed at the Rila Monastery a second clutch of the Pallid Swift in late October 1998. Our current observations complement the data for the latest possible breeding of the Pallid Swift.

The reason for the late nesting of the Common and the Pallid Swift in Bulgaria was most probably the atypical meteorological conditions in 2002. The summer was unusually rainy with a humid autumn. At the two regions where we observed late nesting of these two species it snowed a few times during November, with temperatures between -2 and 0°C. In the same conditions Pallid Swifts were observed at Rila Monastery by ANTONOV & ATANASOVA (2001). As these observations show, Pallid and Common Swifts can, in some cases, cope with such weather conditions in their breeding habitats, including sudden cold spells with temperatures below and around 0°C as well as temporary snow cover, for one or two days. IANKOV (1991) indicated that 8.2% of the nesting Common Swifts in Bulgaria breed within the zone between 1600 and 2700 m a.s.l., while 1.2% are known to nest even above 2700 m a.s.l. We observed them many times nesting in the zone between 1600 and 2400 m a.s.l. in the mountains Rila, Pirin, Central Balkan and Western Rhodopes. These observations of nesting in the higher parts of the Bulgarian mountains further contribute to the notion of the ability of the Common and Pallid Swifts to adapt to more severe weather conditions. When the weather conditions are bad, we have often observed birds that nest in the higher zone flying away to hunt in the lower parts of the mountains and the plains around. They also fly up to their nests for short periods to feed their nestlings with food captured at lower territories. Probably this feeding strategy is one of the most widespread ways of coping with bad weather conditions for Common and Pallid Swifts.

Acknowledgements: We express our gratitude to the ornithologists Petar Iankov and Anton Antonov for letting us use their articles on the Pallid Swift in Bulgaria. We also wish to thank the entomologists Albena Lapeva, Stoyan Beshkov and Nikolay Simov for determining of the food components of the Pallid Swift.

Summary

At least two pairs of Common Swifts *Apus apus* and four pairs of Pallid Swifts *Apus pallidus* were found feeding their nestlings during October 2002 in two high mountains of Southwestern Bulgaria (Mt. Osogovo and Mt. Rila). Nestlings of two pairs of Pallid Swifts were also heard on 3 Nov 2002 in Mt. Rila. The reasons for such late nesting of the swifts are discussed.

Povzetek

Oktobra 2002 sta bila visoko v gorah jugozahodne Bolgarije (Osogovo in Rila) opažena najmanj dva para hudournikov *Apus apus* in štirje pari bledih hudournikov *Apus pallidus* med hranjenjem mladičev. Mladiče dveh parov bledih hudournikov je bilo mogoče slišati tudi 3.11.2002 na gori Rila. Avtorja razpravljata o razlogih za tako pozno gnezdenje hudournikov v tem delu Evrope.

References

- ANTONOV, A. & ATANASOVA, D. (2001): Laying dates, clutch size and breeding success in Pallid Swift *Apus pallidus* in Sofia, Bulgaria. – *Avocetta* 25 (2): 299–303.
- CRAMP, S., ed. (1985): The birds of the Western Palearctic. Vol. IV. – Oxford University Press, Oxford.
- DELIRADEV, P. (1927): Osogovo. – Gladston, Turisticheska prosveta, Sofia.
- HANDRINOS, G. & AKRIOTIS, T. (1997): The birds of Greece. – Christopher Helm, A & C Black, London.
- IANKOV, P. (1991): Pallid Swift *Apus pallidus* in Bulgaria. – *Bird Census News* 4 (1): 24–27.
- NANKINOV, D. (1982): The birds of Sofia. – *Ornithological information bulletin* 12: 1–386.
- NANKINOV, D., SIMEONOV, S., MICHEV, T. & IVANOV, B. (1997): Fauna na Bulgaria, Aves, part 2, vol. 24. – Bulgarian Academy of Science, Sofia.
- SNOW, D. & PERRINS, C., eds. (1998): The birds of the Western Palearctic. Vol. I. – Oxford University Press, Oxford, New York.

Arrived / Prispelo: 24.1.2003

Accepted / Sprejeto: 18.3.2004

IZ ORNITOLOŠKE BELEŽNICE

From the ornithological notebook

SLOVENIJA / SLOVENIA

POLARNI SLAPNIK *Gavia arctica*

Black-throated Diver – 2 ind. in breeding plumage on 30 Apr 2003 on Ptujsko jezero (UTM WM63, Drava river, NE Slovenia)

Dne 30.4.2003 sem na Ptujskem jezeru, nasproti mlina v Zabovcih, opazoval dva polarna slapnika v popolnem črno-belo-sivem svatovskem perju. Polarni slapnik se na Ptujskem jezeru redno pojavlja v jesenskem in zimskem času, kasnejših podatkov od konca februarja pa v svojih beležkah, z izjemo navedenega opazovanja, nimam.

Luka Božič, Pintarjeva 16, SI-2000 Maribor, Slovenija, e-mail: luka.bozic@dopps-drustvo.si

BELA ŠTORKLJA *Ciconia ciconia*

White Stork – regular observation of a pair near the village of Stražgonjca (UTM WM53, Dravsko polje, NE Slovenia) in the winters of 2001/02 (28 Dec 2001), 2002/03 (28 Dec 2002) and 2003/04 (26 Dec 2003). The injured stork and its partner successfully spent the winter of 2000/2001 in the fields near the village of Breg in the vicinity of Ptuj (UTM WM64, Dravsko polje, NE Slovenia).

V Sloveniji je bilo registriranih več opažanj in celo redno prezimovanje bele štorke. Znani so podatki, da je bela štorke v decembru leta 1990 in v zimah 1991/92 in 1992/93 prezimovala v Sečoveljskih solinah. Zimi 1991/92 in 1992/93 je prebela tudi v bližini Ptujskih toplic [SOVINČ, A. (1994): Zimski ornitološki atlas Slovenije. – Tehniška založba Slovenije, Ljubljana]. Novejša opazovanja rednega prezimovanja para bele štorke v zimah 2001/02, 2002/03 in 2003/04 kažejo, da je bela štorke sposobna preživeti zime tudi pri nas. Verjetno gre za prezimovanje istega para, saj sem vsa tri opazovanja zabeležil v Stražgonjci. Par bele štorke sem prvič opazoval dne 28.12.2001. Štorke sem preplašil iz struge potoka Črnc. Zleteli sta kakih 50 m stran na zasneženo polje. Naslednjo zimo sem štorke opazoval 27.12.2002 na poljih v bližini vasi. Ko sem ustavil avto, sta bili štorke vznemirjeni in počasi sta začeli korakati stran. V zimi 2003/04 sem se 26.12.2003 na poljih pred vasjo zopet srečal z verjetno istim parom. V zimi 2000/01 sem bil obveščen, da je bila v bližini naselja Breg opažena bela štorke. Sam sem si jo šel ogledat, in brž sem ugotovil, da ima poškodovano perut. Sicer pa je bila ptica videti v dobrem stanju. Slišal sem tudi, da so ji nastavljali meso, tako

da je laže preživela zimo. Poškodovana štorke je dober mesec dni samevala, dokler se ni pojavila še druga. To dokazuje, da sta ptici v paru zelo navezani in zvesti druga drugi. Štorke sta zimo preživeli.

Dominik Bombek, Prešernova 1, SI-2250 Ptuj, Slovenija, e-mail: dominik.bombek@guest.arnes.si

LABOD GRBEC *Cygnus olor*

Mute Swan – new breeding locality on Lake Hodoš (UTM XM09, NE Slovenia). First breeding confirmed in 1997, with the swans regularly breeding there till 2003. Six young raised in 2003, two of them belonging to the bright mutant *immutabilis*, so far unknown in Slovenian ornithological literature. (Colour Appendix – Figures 1 & 2)

Labod grbec je vrsta, ki se je v zadnjem času precej razširila po Evropi predvsem po zaslugi pobeglih parkovnih osebkov, ki so se uspešno pomešali med divje labode [WIELOCH, M., MATHIASSEN, S. & SAARI, L. (1997): Mute Swan *Cygnus olor*. pp. 64–65 V: HAGEMEIJER, W.J.M. & BLAIR, M.J. (eds.): The EBCC Atlas of European Breeding Birds. – T & AD Poyser, London]. Za SV Slovenijo je bil leta 1996 pripravljen pregled gnezdišč laboda grbca [BRAČKO, F. (1996): Razširjenost laboda grbca *Cygnus olor* v severovzhodni Sloveniji. – Acrocephalus 17 (77): 113–116], vendar Hodoškega jezera (UTM XM09) ni bilo med navedenimi gnezditnimi lokalitetami. V letu 1996 smo labode grbce tu opazili prvič, že naslednje leto (1997) pa tudi potrdili gnezdenje enega para, ki je gnezdil kontinuirano do leta 2003. V paru je bil vsaj samec, ki je bil obročan, vedno isti. Maja 1999 je bilo opaženih največ, kar 9 grbcev. Leta 2000 je gnezdeči par od 5 izvaljenih uspešno vzgojil 4 mladiče. Posebej smo bili pozorni na obarvanost mladičev, saj sta bila dva bela in dva siva. V letu 2003 je par vzgojil šest mladičev; opazili smo jih maja, dva izmed njih sta bila bela (barvna priloga – slika 1). Dne 9.10.2003 smo v okviru čezmejnega projekta »Z vidro do čistejših voda«, ki ga podpira program Phare, Hodoško jezero obiskali vnovič. Na jezeru so bili le še štirje mladiči, trije običajno sivo obarvani, četrti pa je bil bel (barvna priloga – slika 2). Ko je prikoracal na obalo, je bilo jasno videti tudi njegove svetleše noge. To so značilnosti svetleše mutante oziroma oblike laboda grbca, imenovane *immutabilis*, ki naj ne bi bila posebno redka v labodji populaciji [MADGE, S. & BURN, H. (1989): Wassergeflügel. – Verlag Paul Parey, Hamburg, Berlin], a pri nas doslej ni bilo pisnih podatkov o njenem pojavljanju. Oblika je prepoznavna tudi pri odraslih pticah, ki imajo sivo-rožnato obarvane noge. Natančnejše beleženje

števila osebkov oblike *immutabilis* bi nam dalo jasnejšo oceno, kolikšen delež populacije laboda grbca pri nas le-ta sestavlja tako na gnezditvi kot prezimovanju.

Al Vrezec, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: al.vrezec@nib.si

Marjana Hönigsfeld Adamič, LUTRA, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine, Pot ilegalcev 17, SI-1210 Ljubljana, Slovenija, e-mail: marjana.lutra@siol.net

ČRNI ŠKARNIK *Milvus migrans*

Black Kite – rare observation form NE Slovenia: 1 ind. on 14 Mar 2002 at Kalvarija near Maribor (UTM WM54)

Dne 14.3.2002 sva z Matjažem Kerčkom obiskala Mariborski otok. Tam sva slišala pivko *Picus canus*, ki je bila med vsemi ščinkavci *Fringilla coelebs*, cikovti *Turdus philomelos* in vrsto drugih pevk najglasnejša. Nato sva se napotila na Kalvarijo, s katere se ponuja čudovit razgled na Maribor. Ko sva se povzpela skoraj do vrha, sva zagledala ujed, ki je jadrala nad vinogradi v smeri proti jugozahodu. Jasno sva razločila škarjasti rep in svetlejša perutne proge ter prepoznala črnega škarnika, sicer na Štajerskem redko pojavljajočo se ujedo [VOGRIN, M. (1987): Črni škarnik *Milvus migrans*. – *Acrocephalus* 34: 59; VREZEC, A. (1997): Ujede in sove Dravinjske doline. – *Falco* 12: 17–20]. Na vrhu Kalvarije sva slišala še zeleno žolno *Picus viridis*, spodaj v goščavi pa je odmevalo petje taščice *Erithacus rubecula*.

Tina Lončar, Gosposvetska 12, SI-2000 Maribor, Slovenija, e-mail: martina_loncar@yahoo.com

RJAVI ŠKARNIK *Milvus milvus*

Red Kite – 1 ind. on 13 Oct 2002 near Knežak (UTM VL54, S Slovenia)

Dne 13. 10. 2002 sem se z Matjažem Kerčkom peljal z DOPPS-ovega srečanja na Devinu. Bil je lep sončen dan, kot nalašč za opazovanje številnih ujed, ki so izrabljale termiko in krožile nad pokrajino. Pred vasjo Knežak naju je skoraj preletela malo večja ujeda. Hitro sva se ustavila in prepoznala odraslega rjavega škarnika.

Matjaž Premzl, Zrkovci 52, SI-2000 Maribor, Slovenija

STEPSKI LUNJ *Circus macrourus*

Pallid Harrier – first record for Slovenia in the past 50 years. A male was observed at Ljubljansko barje between Vrbovski tali and Iška village (UTM VL69, central Slovenia) on 21 Mar 2002. There are only 8 records known from Slovenia, all of them dating to the time prior to the past 50 years.

Dne 21.3.2002 smo se odpravili na ogled znanih škurhovitih gnezdišč na JV delu Ljubljanskega barja. Med pregledovanjem še rjavih barjanskih travnikov med Vrbovskimi tali in Iško smo opazili par lunjev. Najprej smo pomislili na ta čas pogostega pepelastega lunja. Našo pozornost je pritegnil samec, ki se nam ni zdel prav nič "pepelast", temveč bel kot rečni galeb. Ko se je približeval, smo opazili, da je cel prednji rob peruti svetel. Še najbolj nas je spominjal na podobo stepskega lunja, ki smo jo poznali iz priročnikov in fotografij. Po tem dogodku smo si s teleskopom temeljito ogledali vsakega lunja, med njimi je bilo tudi nekaj samcev, in vsi so bili očitno drugačni od prej opazovanega: perje je bilo opazno bolj temno sivo modro, lepo je bil viden temen spodnji rob peruti s popolnoma črnimi konicami, ki so bile tudi širše, kar je značilno za pepelastega lunja *Circus cyaneus*. Vedno bolj smo bili prepričani, da je bil nenavadni lunj res stepski, ko smo nad travniki med Iščico in Škofljico ponovno opazili svetlega lunja. Tokrat smo si ga lahko precej bolje ogledali, tudi skozi teleskop, ko je preletaval travnike kakšnih 200 m od nas. Skoraj belo perje je prekinjala le črnina, ki se je zajedala v konice peruti. Drugih temnejših lis in prog na spodnji ali zgornji strani peruti ni bilo videti, torej smo lahko izključili tudi možnost, da bi bil opazovani osebek samec močvirskega lunja. Stepski lunj zadnjih 50 let pri nas ni bil zabeležen, je pa iz obdobja pred tem znanih kar 8 podatkov [Božič, L. (2001): Seznam ugotovljenih ptic Slovenije s pregledom redkih vrst. – *Acrocephalus* 22 (106–107): 115–120]. Morda se pojavlja pogostejše, a ga spregledamo, saj so si samice in mladostni osebki močvirskega, stepskega in pepelastega lunja precej podobni. Podatek o opazovanju takega lunja z izredno poudarjenim svetlim ovratnikom 18.4.1991 (A. SOVINČ & P. TRONTelj *neobjavljeno*) na istem predelu Barja je Komisija za redkosti DOPPS zavrnila. Tokratno opazovanje pa je potrdila kot prvi podatek za Slovenijo v zadnjih 50 letih.

Eva Vukelič, Laze 6, SI-1351 Brezovica pri Ljubljani, Slovenija, e-mail: eva.vukelic@kiss.si

Peter Trontelj, Verovškova 56, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: peter.trontelj@uni-lj.si

Žiga Remec, V Murglah 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: ziga_remec@volja.net

SOKOL SELEC *Falco peregrinus*

Peregrine – new nest-site in the eastern part of Kraški rob (SW Slovenia). On 7 Jun 2003, 3 fledged young were observed.

V sklopu skupinskih popisov za Novi ornitološki atlas sem bil v gnezdilnem obdobju kar nekajkrat na Kraškem robu. Že v aprilu sem opazil par sokola selca, ki se je zadrževal v steni na vzhodnem delu roba. Par se je ob prisotnosti človeka nad steno svarilno oglašal. Dne 7.6.2003 sem v isti steni opazoval tri speljane mladiče, ki sta jih starša še vedno hranila. Na kraškem robu je to že drugi par sokola selca, ki se je tu na novo naselil po letu 2000 [MIHELICH, T. (2000): Inventarizacija ogroženih vrst ptic v stenah na območju Kraškega roba. – DOPPS, Ljubljana], kar kaže na rast populacije tudi v JZ delu Slovenije.

Tomaž Mihelič, Št. Jurij 125, SI-1290 Grosuplje, Slovenija, e-mail: tomaz.mihelic@dopps-drustvo.si

GOZDNI JEREB *Bonasa bonasia*

Hazel Grouse – a male observed on 11 Apr 2003 in the vicinity of Topli vrh near Črmošnjice (540 m a.s.l., UTM WL05, SE Slovenia) on the edge of abandoned pastureland extensively overgrown by Hazel *Coryllus avellana*

Andrej Hudoklin mi je pripovedoval o neverjetno velikem številu kozač v Kočevskem Rogu, zato sem se dne 11.4.2003 odločil, da z njim obiščem ta kraj in na lastna ušesa slišim to sovje bogastvo. Območje sva si ogledala še pred mrakom. Pri Toplem vrhu blizu Črmošnjic (UTM WL05) na nadmorski višini okoli 540 m je na cesto pred naju zakorakal razburjen samec gozdnega jereba z dvignjeno čopko, a je kmalu odfrfotal nazaj v grmičje. Okolje, kjer sva jereba opazovala, je bil pravzaprav gozdni rob, meječ na opuščene pašnike, bujno zaraščajoče se z lesko *Coryllus avellana*. Tak tip okolja, torej opuščene zaraščajoče se kmetijske površine, so drugoten habitat gozdnega jereba, obstoj jereba pa naj bi bil tu odvisen predvsem od gospodarjenja s temi površinami [MIKULETIČ, V. (1984): Gozdne kure. – Lovska zveza Slovenije, Ljubljana]. Zanimiva iztočnica torej za pripravo nadaljnjih varstvenih strategij za to pri nas močno ogroženo vrsto. Pričujoči zapis pa je pomemben tudi zavrlo tega, ker gre za prvi prispevek o gozdnem jerebu v rubriki Iz ornitološke beležnice v skoraj 25-letni zgodovini revije Acrocephalus!

Al Vrezec, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: al.vrezec@nib.si

PROGASTOREPI KLJUNAČ *Limosa lapponica*

Bar-tailed Godwit – 1 ind. on 6 Sep 2003 at Medvedce reservoir (UTM WM53, NE Slovenia)

Na severnem delu nasipa vodnega zadrževalnika Medvedce sem 6.9.2003 prešteval precej številne pobrežnike. V enem

izmed zalivčkov sem opazil kljunača, ki pa mi je hitro ušel iz vidnega polja. Za nekaj časa sem pozabil nanj in oprezal za drugimi ptiči. Z nekega drugega mesta na nasipu sem še enkrat pregledal plitvine s pobrežniki. Tokrat sem med številnimi velikimi škurhi *Numenius arquata* in kozicami *Gallinago gallinago* spet opazil kljunača. Bil je progastorepi, redkejši izmed obeh vrst kljunačev, ki se pojavljata v Sloveniji.

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milkavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

MALI ŠKURH *Numenius phaeopus*

Whimbrel – 1 ind. on 28 Mar 2002 at Medvedce reservoir SE from Pragersko (UTM WM53, NE Slovenia)

Dne 28.3.2002 sem se odpravil popisovat ptice na zadrževalnik Medvedce JV od Pragerskega. Sončni dan z rahlim vetrom in precej nizkimi jutranjimi temperaturami ni obetal nič posebnega, a takoj ko sem stopil na nasip zadrževalnika, se mi je razkrila vsa posebnost dneva. Vodna gladina je bila nizka in na dnu je bilo polno še odkritih polojev. Na najbližjega je ob mojem prihodu priletel mali škurh. Na Medvedcah sem ga tokrat opazoval prvič.

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milkavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

NAVADNA ČIGRA *Sterna hirundo*

Common Tern – new breeding locality in Slovenia at Pernica reservoir (UTM WM56, NE Slovenia). On 5 Jul 2003, two nests were found with incubating birds on a small mud islet that emerged this season due to the very low water level in generally very dry year 2003.

Leta 2003 je zaradi suhega in vročega vremena na vzhodnem delu Perniškega akumulacijskega jezera ob pritoku Pesnice v jezero nastal velik suh blatni poloj, odrezan od kopnega. Tako je nastal otok, po vsej površini prerasel s približno 10 cm visoko vegetacijo. Z nasipa jezera sem 5.7.2003 s teleskopom opazil 2 navadni čigri, ki sta sedeli na gnezdih in očitno valili jajca. Gnezdi sta bili dobro vidni. Med opazovanjem je v neposredni bližini gnezd pristala siva čaplja *Ardea cinerea*. Čigri sta jo takoj silovito napadli in se v strmoglavem letu spuščali nad njeno glavo, tako da se je čaplja počasi potuhnjeno umaknila. Podatek je zanimiv, ker gre za prvo potrjeno gnezdenje navadne čigre na tem območju, kjer pa je bilo gnezditveno sumljivo obnašanje že opazovano [DENAC, D. (2002): Rečni galeb *Larus ridibundus*. – Acrocephalus 23 (112): 101].

Damijan Denac, Gorkičeva 14, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: damijan.denac@dopps-drustvo.si

PEGASTA SOVA *Tyto alba*

Barn Owl – first record for the Savinja valley (NE Slovenia). On 1 Nov 2002, fresh cadaver of 2nd winter female of *T. a. guttata* subspecies was found on the motorway in vicinity of Latkova vas near Polzela (UTM WM02). A detailed inspection of the old attics nearby would give us an answer whether this owl breeds in the Savinja valley.

Resnična meja oziroma potek hibridne cone obeh podvrst pegaste sove v Sloveniji še danes ni jasna. Med obema subpopulacijama tako v SV kot v JZ delu države ni jasne povezave, saj med njima zeva veliko nezasedeno območje, kakršno je na primer Savinjska dolina, in to tako v gnezditvenem kot zimskem času [SOVINC, A. (1994): Zimski ornitološki atlas Slovenije. – Tehniška založba Slovenije, Ljubljana; GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. – DZS, Ljubljana]. Celo podrobnejša raziskava sov Savinjske doline pojavljanja pegaste sove v njej ni potrdila [VOGRIN, M. (2000): Sove spodnje Savinjske doline. – *Acrocephalus* 21 (98–99): 43–45]. Dne 1.11.2002 sem se skozi Savinjsko dolino peljal po razmeroma novi avtocesti. V bližini Latkove vasi pri Polzeli (280 m n.v., UTM WM02) sem sredi avtoceste našel povsem svež kadaver pegaste sove. Bila je drugoletna samica temnejše podvrste *Tyto alba guttata*. Čeprav gre za podatek iz negnezditvenega obdobja, potrjuje pojavljanje pegaste sove v Savinjski dolini, ki glede na njeno zgolj klateško lastnost ne izključuje tudi njenega gnezdenja. Pregled bližnjih starih ostrešij bi morda dal jasnejši odgovor na to vprašanje. Na savinjski avtocesti sem pred časom našel tudi kadaver male uharice *Asio otus*, kar kaže na problem smrtnosti sov na nižinskih avtocestah, ki je bil podrobno predstavljen za italijanske avtoceste, kjer sta bili glavni žrtvi prometa prav pegasta sova in mala uharica [RUBINIČ, B. (2000): Smrtnost sov Strigiformes na avtocestah med Bologno in Trbižem (Italija) pozimi 1998–99. – *Acrocephalus* 21 (98–99): 67–70].

Al Vrezec, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: al.vrezec@nib.si

VELIKA UHARICA *Bubo bubo*

Eagle Owl – high local density of three successfully breeding pairs in 2003 at Kraški rob (SW Slovenia), with their nests situated at distances of 1.9 and 2.4 km

Velika uharica je vrsta z velikim domačim okolišem, saj meje teritorija navadno vzpostavi v oddaljenosti 2 km od gnezda [CRAMP, S., ed. (1985): *The Birds of the Western Palearctic*. – Oxford University Press, Oxford]. Ravno iz tega vidika je zanimiva gnezditvenost treh parov v letu 2003 na Kraškem robu. Gnezda so ležala na vzhodnem delu Kraškega roba v obliki polkroga. Razdalji med njimi pa sta bili 1,9 in 2,4 km. V juniju so se iz vseh treh uspešno speljali mladiči (v dveh po dva, v enem pa en), ki jih je bilo v neposredni bližini gnezda mogoče opazovati še cel julij. Podatek kaže, da je poleg

primernih gnezdišč za veliko uharico na tem območju tudi veliko bogatih lovnih območij.

Tomaž Mihelič, Št. Jurij 125, SI-1290 Grosuplje, Slovenija, e-mail: tomaz.mihelic@dopps-drustvo.si

LESNA SOVA *Strix aluco*

Tawny Owl – unusual daytime roost-site in Song Thrush's or Blackbird's abandoned nest of a young radio-tagged owl on 18 Jul 2002 on Mt. Krim in the vicinity of Tomišelj (UTM VL59, central Slovenia)

Ko ptici, ki smo jo prej večinoma po naključju lahko opazovali le tu in tam, namestimo oddajnik in si s tem odpremo vrata v njeno zasebnost, se nam pogled na ptico in njeno življenje precej spremeni. Sam sem tako v letu 2002 na Krimu pri Ljubljani sledil mladiču lesne sove na njegovih dnevnikih počivališčih in nekatera so bila res nenavadna. Najbolj nenavadno izmed njih si je sova izbrala 18.7.2002, ko je spala nekje blizu Tomišlja. Zavlekla se je v manjšo jelko *Abies alba*, kjer si je za počivališče izbrala kar staro cikovtovo ali kosovo gnezdo tik ob deblu v gosti razrasti vej le kake štiri metre visoko. Vse skupaj je bilo v gostem sestoju mladja, kjer so prevladovala predvsem mlade jelke in leske *Coryllus avellana*. Tudi sicer lesne sove za svoja dnevna počivališča izbirajo predvsem goste in močno zaraščene kotičke, ki jim zagotavljajo tudi največ kritja [KÖNIG, C., WEICK, F. & BECKING, J.H. (1999): *Owls – A Guide to the Owls of the World*. – Pica Press, Sussex].

Al Vrezec, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: al.vrezec@nib.si

KOCONOGI ČUK *Aegolius funereus*

Tengmalm's Owl – its characteristic "smacking call" heard on 20 Nov 2002 near Sv. Bolfenk in Pohorje Mts. (1147 m a.s.l., UTM WM54, NE Slovenia), which is the first record of this species from the eastern part of Pohorje Mts.

Razširjenost koconogega čuka na Pohorju je bila po novjših dosedanjih podatkih v glavnem omejena na širše območje v okolici Osankarice [BOŽIČ, L. & VREZEC, A. (2000): Sove Pohorja. – *Acrocephalus* 21 (98–99): 47–53]. Nekaj posameznih podatkov imamo tudi iz zahodnega dela Pohorja (J. GULIČ *ustno*, lastna opazovanja). Dne 20.11.2002 sem okoli 22.00 ure slišal značilni svarilni klic ("smacking call") koconogega čuka v smrekovem gozdu južno od razglednega stolpa pri Sv. Bolfenku nad Mariborom (1147 m n.v.) na zadnji višji vzpetini tega hribovja na njegovem vzhodnem koncu. To je do sedaj tudi edini podatek o pojavljanju koconogega čuka na vzhodnem delu Pohorja. Kljub temu da je bil koconogi čuk zabeležen zunaj gnezditvenega obdobja, opazovanje daje slutiti, da je ta vrsta sove na Pohorju bolj razširjena, kot kažejo podatki.

Luka Božič, Pintarjeva 16, SI-2000 Maribor, Slovenija, e-mail: luka.bozic@dopps-drustvo.si

ZLATOVRANKA Coracias garrulus

Roller – rare observation of 1 ind. between Dolenci and Hodoš (UTM XM09, NE Slovenia) in 2001. Currently, the Roller is treated as an extinct breeder in Prekmurje region.

Že kar precej časa je minilo, ko so v Budincih na Goričkem še gnezstile zlatovranke. Čeprav so te ptice dokaj plašne, se spominjam para zlatovrank, ki je gnezdil v zapuščenem duplu velikega detla *Dendrocopos major* v lesenem stebru električne napeljave, kakršnih je bilo takrat še veliko. Na žalost so danes zlatovranke na Goričkem že zelo redke. Nazadnje sem jo videl leta 2001 med Dolenci in Hodošem pri iskanju hrane, a tu ni gnezstila. Ker pa je to tik ob madžarski meji in je pokrajina na madžarski strani še vedno dokaj ohranjena, morda zlatovranka tam še gnezdi. Čeprav je bila zlatovranka še ne dolgo tega razširjena tudi po Prekmurju [GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. – DZS, Ljubljana], so danes znana gnezdišča v Sloveniji le še v Slovenskih goricah [Božič, L. (2003): Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji 2. Monografija DOPPS št. 2. – DOPPS, Ljubljana]. Morda opisani podatek le namiguje na to, da zlatovranka v Prekmurju vendarle še gnezdi.

Ernest Bedič, Otovci 48, SI-9202 Mačkovec, Slovenija, e-mail: ernestb@volja.net

TRIPRSTI DETEL Picoides tridactylus

Three-toed Woodpecker – nest with young found on 17 Jun 2002 in Norway Spruce *Picea abies* 2 to 3 m from the ground in spruce forest at an altitude 1400 m a.s.l. on Komen in Smrekovec Mts. (UTM VM84, N Slovenia) just 50 m from mountain path

S Tino Lončar sva se 16. in 17.6.2002 odpravila na dvodnevno potepanje po Smrekovškem pogorju. Zaradi silikatne podlage je to pogorje floristično podobno Pohorju, podobne pa so si tudi ptičje združbe obeh območij. Drugi dan izleta sva se namenila proti koči na Travniku, ki leži zahodno od Komna (1684 m n.v.), najmlajšega ognjenika v Sloveniji. Približno 2 km pred kočo, na nadmorski višini 1400 m, sva zaslišala oglašanje detla. Zaradi nadmorske višine in okoliškega pretežno smrekovega gozda sem posumil, da gre za triprstega. Detla sva kaj hitro tudi našla, ko je poletel v duplo, iz katerega so se oglašali mladiči. Za to vrsto je značilno, da ni pretirano plašna, kar nama je omogočilo nekajminutno opazovanje dogajanja ob duplu. To je bilo v smreki *Picea abies* na višini 2 – 3 m, obrnjeno proti jugu, od planinske poti oddaljeno le kakih 50 m.

Matjaž Kerček, Kungota pri Ptuj 44, SI-2325 Kidričevo, Slovenija, e-mail: matjazkercek@yahoo.com

RDEČEGRLA CIPA Anthus cervinus

Red-throated Pipit – two observations from Dravsko polje (NE Slovenia): (1) on 21 Apr 2003 near the Pobrežje – Zg. Šturmovci road (UTM WM63), and (2) on 16 May 2003 in a meadow near Medvedce reservoir (UTM WM53)

V letu 2003 sem dvakrat opazoval rdečegrlo cipo na Dravskem polju. Prvič sem jo zelo bežno opazoval 21.4. Takrat sem se sprehajal po cesti, ki povezuje vasi Pobrežje in Zg. Šturmovci. Mojo pozornost je pritegnila neznana oglašajoča se ptica. Usedla se je na bližnjo njivo, sicer le za hip, pa vendar dovolj dolgo, da sem opazil opečnato rdečo glavo in grlo. Drugič sem jo opazoval 16.5. na sveže pokošenem travniku, ki se razprostira na severni strani nasipa zadrževalnika Medvedce. Takrat je skakljala po kupih posušene trave in lovila žuželke. Pri tem opravilu se ni dala preveč motiti, saj se je ob prihodu traktorja le mirno spreletela na sosednji kup.

Matjaž Kerček, Kungota pri Ptuj 44, SI-2325 Kidričevo, Slovenija, e-mail: matjazkercek@yahoo.com

BRKATA SINICA Panurus biarmicus

Bearded Tit – a group of approximately 10 birds observed on 28 Feb 2003 while feeding in reeds of the Dragonja estuary along Sečovlje salt-pans (UTM UL93, SW Slovenia)

Dne 28.2.2003 sem se odpravil na Sečoveljske soline. Ubral sem pot ob Dragonji in v bazenih severno od nje opazoval večje število togotnikov *Philomachus pugnax* in kozic *Gallinago gallinago*. Kjer je nasip Dragonje nižji, sem imel lep pregled nad trstiščem ob ustju. Tam sem opazil manjše ptice, ki so poskakovale po klaskih. Ker so se stalno prestavljale, sem lahko videl le dva samca prelestnih brkatih sinic. Po moji oceni je bilo vseh čez deset, a so se hitro prestavile dlje in se poskrile med trsem. Kasneje smo si z Nado Labus, Urško Ferletič in Darjo Huzimec ogledali še samice gag *Somateria mollissima* in srednje žagarje *Mergus serrator*.

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milklavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

VELIKI SRAKOPER Lanius excubitor

Great Grey Shrike – 2 ind. observed on 7 Dec 2003 some 5 km apart in the Dravinja valley near the villages of Zgornja Pristava and Slape (UTM WM63, NE Slovenia)

Dravinjsko dolino večkrat obiščem tudi pozimi, vendar sem velikega srakoperja tu doslej zabeležil le dvakrat, obakrat v bližini Poljčan [VREZEC, A. (1994): Ptiči Dravinjske doline

od Poljčan do Štatenberga. – Raziskovalna naloga, Gimnazija Šentvid, Ljubljana]. Dne 7.12.2003 pa sem na vzhodnem koncu Dravinjske doline opazoval kar dva osebk na razdalji dobrih pet kilometrov, enega pri vasi Zgornja Pristava, drugega pa pri vasi Slape, v kvadratu UTM WM63, ki je v Zimskem ornitološkem atlasu za velikega srakoperja še nezaseden [SOVINC, A. (1994): Zimski ornitološki atlas Slovenije. – Tehniška založba Slovenije, Ljubljana]. Obe ptici sta za plenom oprezali z električnih žic, sicer najpogostejšega lovilnega mesta velikega srakoperja, ugotovljenega v raziskavi na bližnjem Dravskem in Ptujskem polju [BOMBEK, D. (2001): Popis velikega srakoperja *Lanius excubitor* na Dravskem in Ptujskem polju v decembru 2000. – *Acrocephalus* 22 (104–105): 41–43].

Al Vrezec, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: al.vrezec@nib.si

KREKOVŦ *Nucifraga caryocatactes*

Nutcracker – 1 ind. on 12 Jun 2002 near Medvedce reservoir (UTM WM53, NE Slovenia)

Dne 12.6.2002 sem že v zgodnjem jutranjem hladu hodil po južnem nasipu zadrževalnika Medvedce. Ko sem prišel do konca na zadrževalnik mejecih gozdičkov, sem v zraku zagledal za te kraje nenavadno ptico. Po letu bi jo še najprej določil za šojo z neproporcionalno velikim kljunom. Ko je skrivnostna ptica le nekoliko spremenila smer leta, je razkrila belo podrepno preje in bele črtice na rjavem trebuhu. Bil je krekovt, na moč nenavadna pojava nad panonskim močvirjem, vendar se te ptice tu in tam pojavljajo tudi v subpanonskem delu Slovenije [ŠTUMBERGER, B. (2003): Krekovt *Nucifraga caryocatactes*. – *Acrocephalus* 24 (116): 36].

Matjaž Kerček, Kungota pri Ptuj 44, SI-2325 Kidričevo, Slovenija, e-mail: matjazkercek@yahoo.com

SIVA VRANA *Corvus corone cornix*

Hooded Crow – 1 ind. observed in Oct 2003 near Št. Jurij by Grosuplje (UTM VL78, central Slovenia), bringing walnuts on the road. The passing cars crushed the walnuts, and the crow got its kernels.

V oktobru 2003 sem v vasi Št. Jurij pri Grosuplju dvakrat opazoval sivo vrano, ki je prinesla oreh na lokalno cesto in čakala, da so ga strli mimovozeči avtomobili, tako da je lahko prišla do njegovih jedrc. Prinesla ga je z drevesa, oddaljenega 300 m od ceste, ter ga položila približno meter od roba ceste. Nato se je usedla na bližnji grm in čakala. Po manj kot minuti je pripeljal prvi avto, ki pa je oreh za las zgrešil. Vrana je zletela nazaj na cesto in oreh prestavila za nekaj centimetrov. Uspešna je bila že pri naslednjem avtomobilu, saj je ta oreh povozil. Pri naslednjem orehu se ji je trik posrečil že v prvem poizkusu.

Tomaž Mihelič, Št. Jurij 125, SI-1290 Grosuplje, Slovenija, e-mail: tomaz.mihelic@dopps-drustvo.si

HRVAŠKA / CROATIA

PYGMY CORMORANT *Phalacrocorax pygmeus*

Pritlikavi kormoran – več opazovanj različnih vrst na otoku Pagu (S Dalmacija) med 22. in 23.9.2003. Posebej zanimivo je opazovanje 24 pritlikavih kormoranov na jezeru Velo blato (UTM WK01), sicer pa avtor navaja podatke še iz paških solin (UTM WK01) in okolice ter s Kolanskega blata (UTM VK92).

On 22 and 23 Sep 2003 I was birdwatching in fair weather conditions on Pag Island. Approximately 59 km long and 3 to 6 km broad island offers different kinds of habitats. In the salt-pans near the city of Pag, a total of 12 wader species were observed on both days. Great Ringed Plover *Charadrius hiaticula* (3 on 22 Sep / 2 on 23 Sep), Kentish Plover *Ch. alexandrinus* (0/1), Grey Plover *Pluvialis squatarola* (0/3), Sanderling *Calidris alba* (0/1), Dunlin *C. alpina* (0/more than 9), Ruff *Philomachus pugnax* (0/1), Common Snipe *Gallinago gallinago* (1/0), Spotted Redshank *Tringa erythropus* (0/cca. 56), Common Redshank *T. totanus* (4/cca. 12), Greenshank *T. nebularia* (6/cca. 12) and Common Sandpiper *Actitis hypoleucos* (0/3), as well as Eurasian Curlew *Numenius arquata* (0/6) on the eastern end. Further interesting species were the Little Grebe *Tachybaptus ruficollis* (0/5), Black-necked Grebe *Podiceps nigricollis* (8/1), Little Egret *Egretta garzetta* (more than 70/cca. 40), Great White Egret *E. alba* (4/0), Black Stork *Ciconia nigra* (2/0), Common Teal *Anas crecca* (20/cca. 30), and Garganey *A. querquedula* (0/1). In close proximity of the salt-pans, several Tawny Pipits *Anthus campestris*, Whinchats *Saxicola rubetra*, Common Stonechats *S. torquata*, Northern Wheatears *Oenanthe oenanthe*, Corn Buntings *Miliaria calandra* and Pallid Swifts *Apus pallidus* were seen as well as resident Rock Partridge *Alectoris graeca* (1/2), Crested Lark *Galerida cristata* (3/3) and Sardinian Warbler *Sylvia melanocephala* (0/4). On 23 Sep the eastern, grassy end was visited and 1 Hobby *Falco subbuteo*, 6 Common Pheasants *Phasianus colchicus*, 2 Tree Pipits *Anthus trivialis*, 1 male Bluethroat *Luscinia svecica*, 2 Zitting Cisticolas *Cisticola juncidis*, 2 Sedge Warblers *Acrocephalus schoenobaenus* were noted. On 22 Sep, the inland lake Velo blato held, beside other birds, at least 24 Pygmy Cormorants, 4 Great White Egrets and 1 male Gadwall *Anas strepera*. The other wetland inland area of Kolansko blato was visited on 23 Sep: 1 Marsh Harrier *Circus aeruginosus*, 22 Eurasian Curlews that otherwise regularly occur in winter here [TOME, D. (2003): Prezimovanje velikega škurha *Numenius arquata*, pribe *Vanellus vanellus* in liske *Fulica atra* na Kolanskem blatu (otok Pag, Hrvaška). – *Acrocephalus* 24 (116): 29–30], 1 Tawny Pipit, 4 Red-backed Shrikes *Lanius collurio*, and 1 Great Grey Shrike *L. excubitor* were remarkable.

Peter Knaus, Swiss Ornithological Institute, CH-6204 Sempach, Switzerland, e-mail peter.knaus@vogelwarte.ch

RJAVI LUNJ *Circus aeruginosus* & KRAGULJ *Accipiter gentilis*

Marsh Harrier & Goshawk – several observations of raptors on the island of Brač (central Dalmatia) between 20 and 26 Apr 2003: (1) on 20 Apr 1 Common Buzzard *Buteo buteo* near the village of Sutivan (UTM XJ10), (2) on 21 Apr 1 Hobby *Falco subbuteo* and 1 Goshawk near the village of Pučišće (UTM XJ40) and a dead female Marsh Harrier near the village of Praznice (UTM XH39), (3) on 22 Apr 6 Marsh Harriers, 1 female Hen Harrier *Circus cyaneus*, 1 Goshawk and 1 Short-toed Eagle *Circetus gallicus* near Mt. Vidova gora (UTM XH39), (4) on 23 Apr 2 Honey Buzzards *Pernis apivorus*, 1 female Marsh Harrier and 3 Kestrels *Falco tinnunculus* near Murvice (UTM XH39), (5) on 24 Apr 3 Short-toed Eagles, 2 female Marsh Harriers, 1 female Montagu's Harrier *Circus pygargus*, 1 Sparrowhawk *Accipiter nisus*, 1 Peregrine *Falco peregrinus*, 1 Common Buzzard and 5 Kestrels between Vidova gora and Beljenik (UTM XH39), and (6) on 26 Apr 2 Short-toed Eagles, 2 Marsh Harriers and 3 Kestrels in the meadows near Gornji Humac (UTM XJ49)

Na biološkem taboru na Braču smo kot skupina za ptice med drugim spremljali tudi ujede. Priložnost smo jih imeli spremljati ves čas tabora med 20.4. in 26.4.2003. Dne 20.4. je bila edina videna ujeda kanja *Buteo buteo*, ki je letela čez morje proti obali v naselju Sutivan. Dne 21.4. smo vzhodno od naselja Pučišća videli škrlančarja *Falco subbuteo* in kragulja. Oba sta drug za drugim preletela dolino. Popoldne tega dne smo našli mrtvo samico rjavega lunja ob kalu blizu naselja Praznice. Dne 22.4. smo se odpeljali do Vidove gore, kjer smo videli pet samic in enega samca rjavega lunja, eno samico pepelastega lunja *Circus cyaneus*, en osebek kragulja in en osebek kačarja *Circetus gallicus*. Naslednjega dne, 23.4., smo obiskali pobočja nad Murvicami. Tam smo opazovali dva osebk sršenarja *Pernis apivorus*, ki sta se dvigala proti Vidovi gori. Kasneje se jima je pridružila še samica rjavega lunja. Tega dne smo videli še tri postovke *Falco tinnunculus*. Dne 24.4. smo se vnovič odpravili na Vidovo goro in od nje po grebenu do Beljenika. Na tej poti smo opazovali tri kačarje. Zabeležili smo tudi dve samici rjavega lunja in samico močvirskega lunja. Pod robom grebena je mimo nas mirno letel skobec *Accipiter nisus*, nad nami pa se je spreletel sokol selec *Falco peregrinus*. Tudi tukaj smo opazili kanjo in par postovk. Sicer smo na Vidovi gori in na poti tja videli še tri postovke. Dne 26.4. smo se odpravili na kamnite travnike v okolici Gornjega Humaca. Tam smo opazovali par kačarjev med lovom in samca ter samico rjavega lunja med selitvijo. Po električnih žicah pa smo videli posedati tri postovke. Na koncu se je izkazalo, da je bila za opazovanje ujed najprimernejša Vidova Gora in njena okolica, saj smo v treh dneh tam opazili kar 29 ujed, kar pomeni, da je Vidova gora precej pomembna za selitev

teh ptic. Najštevilnejši med njimi je bil rjavi lunj z 12 osebk.

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milklavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

KRAGULJI OREL *Hieraaetus fasciatus*

Bonelli's Eagle – rare observation of a 3rd year individual, accompanied by a Short-toed Eagle *Circetus gallicus* at Vidova gora (UTM XH39, Brač island, central Dalmatia) on 22 Apr 2003

Kljub oblačnemu in občasno deževnemu vremenu sem se dne 22.4.2003 skupaj z Ano Vidmar in Jernejem Polajnarjem odločil, da na biološkem dalmatinskem taboru na Braču obiščemo Vidovo goro. Točka je ugodna za opazovanje ptic, predvsem selečih se ujed. Tako smo med opazovanjem znamenitega rta Zlatni rat in občudovanjem urnih lastovk in hudournikov opazili dve ujedi. Šlo je za dva orla. Prvi je bil kačar *Circetus gallicus*. Drugega smo s pomočjo priročnika določili za tretjeletni osebek kraguljega orla, sicer redko gnezdilko hrvaškega primorja [KRALJ, J. (1997): Ornitofauna Hrvatske tijekom posljednjih dvjesto godina. – *Larus* 46: 1–112].

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milklavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

LITTLE CRAKE *Porzana parva*

Mala tukalica – možno gnezdenja v spodnji dolini reke Neretve (J Dalmacija). Več podatkov o opazovanju pojočih samcev: (1) 22.4.2003 pojoči samec v gosto zaraščenem kanalu ob cesti nedaleč od naselja Sv. Vid (UTM YH17), (2) 28.4.2001 pojoči samec v trstičju blizu Opuzena (UTM YH06), (3) 29.4.2001 pojoči samec v trstičju blizu naselja Sv. Vid (UTM YH17)

During our journey from Graz to Montenegro we spent the night of 22/23 Apr 2003 in Sv. Vid near Metković in the lower Neretva valley (S Dalmatia). Between 21:00 and 21:45 we made a short night excursion along the road leading from Sv. Vid to the bridge over the Neretva near Metković. The road crosses the marshy area of Rokšić and Glibusa with widespread valleys (doline) and vast reeds. The greater part of the area has been drained in the past years, especially along the roads, and converted into cultivated fruit tree plantations and vegetable fields or filled up with construction material. We were already familiar with the area, owing to the excursion made there in April 2001 [see SACKL, P., BOŽIČ, L. & ŠTUMBERGER, B. (2003): Baillon's Crake *Porzana pusilla* on the lower Neretva river: notes on a possible breeding location in southern Dalmatia. – *Acrocephalus* 24 (116): 21–27]. During our short excursion

the night was moonless, the sky was almost cloudless and the wind and temperatures were very mild. At around 21:30, when we were a little less than 1 km away from Sv. Vid, we suddenly but clearly heard two or three successive mating calls of a male Little Crake from the drainage channel running along the road. The bird was in a very dense and impassable 1 to 3 m high vegetation belt at a distance of around 5 to 10 m from us on the opposite bank of the channel. The drainage channel on this spot runs parallel to the road and borders on small vegetable and fruit gardens on its other side. After a couple of minutes we compared the heard voices with the recordings we had brought with us [FEINDT, P. (1968): Vier europäische Rallenarten. – Eigenverlag] for the sake of certainty. D. RUCNER [RUCNER, D. (1952/53): Birds of the Neretva valley. – *Larus* 6/7: 53–138] reported only one collected specimen from the lower Neretva region, shot on 2 Apr 1949 at Njivice. Other so far unpublished data were obtained in the lower Neretva valley during the census of Bittern and other reed birds carried out between 26 Apr and 2 May 2001 (see SACKL *et al.* 2003). During the census, Dominik Bombek, Barbara Pihlak and Jakob Smole heard, in the evening of 28 Apr 2001, mating calls of a single male in the reed beds near Opuzen. The same group heard one calling male again in the reed beds near Sv. Vid early in the morning of the following day (29 Apr 2001). The short calls were repeated only few times and the absence of reaction to the tape corresponds very well with explosive calls, one to two syllables long. On the grounds of our data, an occasional Little Crake's breeding in the lower Neretva is therefore possible.

Peter Sackl, Steiermärkisches Landesmuseum Joanneum, Raubergasse 10, A-8010 Graz, Austria, e-mail: peter.sackl@stmk.gv.at
Jakob Smole, Čafova 4, SI-2000 Maribor, Slovenia, e-mail: jakob.smole@kiss.si

ČOKETA *Gallinago media*

Great Snipe – 4 ind. observed on 17 Sep 2003 on the rocky side of Velo blato on Pag island (UTM WK01, N Dalmatia) in addition to 1 Greenshank *Tringa nebularia*, Common Sandpiper *Actitis hypoleucos*, Ruff *Philomachus pugnax*, and Golden Plover *Pluvialis apricaria*

Dne 17.9.2003 sem se odpravil na obhod Velega blata na Pagu. Na zahodni strani jezera sem opazil zelenonogega martinca *Tringa nebularia*, med hojo čez kamenje malega martinca *Actitis hypoleucos*, togotnika *Philomachus pugnax*, za njima pa še zlato prosenko *Pluvialis apricaria*, sicer dobro skrito v tamkajšnjem kamenju. Več težav sem imel s čoketo, saj sem jo tokrat videl prvič. Čoketa se v hrvaškem Primorju sicer redko pojavlja [RUCNER, D. (1998): Ptice hrvatske obale Jadrana. – Hrvatski prirodoslovni muzej, Ministrstvo razvitka i obnove, Zagreb]. Tokrat pa so se večkrat spreletele tik pred mano kar štiri in pristale nekoliko dlje. Na vodi so številčno prevladovali čopasti ponirki *Podiceps cristatus* in liske *Fulica atra*. Med temi pa so plavale posamezne race – reglja *Anas querquedula*, sivka *Aythya ferina*, konopnica *Anas*

strepera in žličarica *A. chpeata*. Iz skoraj popolnoma suhe krajine je priletel veliki škurh *Numenius arquata*.

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milklavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

ČEBELAR *Merops apiaster*

European Bee-eater – 12 ind. on 25 Apr 2003 near Bobovišće on the west side of Brač island (UTM XJ10, central Dalmatia), and 2 ind. on 27 Apr 2003 near Sutivan (UTM XJ10)

Na biološkem taboru na Braču se je skupina za ptice 25.4.2003 mudila pred mestom Bobovišće na zahodni strani otoka. Tja smo prikolesarili in ob majhnem slanjem močvirju počivali. Pred odhodom smo na majhni razdalji opazili samca grilčka *Serinus serinus* in ko smo si ga ogledovali, sem zaslišal neko znano oglašanje. Takoj sem z daljnogledom sledil oglašanju in hitro preštel dvanajst čebelarjev. Dne 27.4. sem opazoval še dva osebka pri Sutivanu.

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milklavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

RDEČA LASTOVKA *Hirundo daurica*

Red-rumped Swallow – between 13 and 20 Sep 2003 four Swallow species observed on their migration across the Sea of Karin near Zadar (UTM WJ18, N Dalmatia): House Martins *Delichon urbica* (which were prevalent in flocks with more than 300 individuals), Barn Swallow *Hirundo rustica* (seen in smaller flocks or individually), Red-rumped Swallows (mixed flocks with House Martins, especially juveniles, but also in flocks of adults with up to 100 individuals), and a single Sand Martin *Riparia riparia*. Additionally, a larger group of Crag Martins *Hirundo rupestris* was observed in the nearby Paklenica (UTM WK30).

Med 13.9. in 20.9.2003 sem dopustoval ob Karinskem morju vzhodno od Zadra. Tam so me že od samega začetka spremljale zelo številne mestne lastovke *Delichon urbica*, venomer v jatah s po več kot 300 osebki. Med njimi so bile tudi kmečke lastovke *Hirundo rustica*, a so bile precej redkejšje in v manjših jatah. Največkrat sem jih videval posamič, redko pa v jatah s po več deset osebki. Tretja vrsta lastovke je bila rdeča lastovka. Sprva sem videl samo posamezne osebke, kasneje se je izkazalo, da so med mestnimi tudi mnogi mladostni osebki rdečih lastovk. Naslednje dni sem videl več odraslih tudi v jatah, ki so štele tudi do 100 osebkov. To kaže na dokaj močne populacije te vrste na Hrvaškem, katere širitev je bila zaznana šele v zadnjih 50 letih [KRALJ, J. (1997): Ornitofauna Hrvatske tijekom posljednjih dvjesto godina. – *Larus* 46: 1–112]. Prav na koncu sem opazil še breguljko *Riparia riparia* v mešani jati mestnih, kmečkih in

rdečih lastovk. Naj zaključim še s kar precejšno skupino skalnih lastovk *Hirundo rupestris*, ki sem jo videl v bližnji Paklenici. Tako sem kljub kasnejšemu datumu v enem samem tednu videl vse evropske lastovke.

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milklavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

MENIŠČEK *Parus ater*

Coal Tit – 1 ind. observed on 22 Apr 2003 on the slope of Podgažul on the island Brač (UTM XH39, central Dalmatia)

Na dalmatinskem biološkem taboru Brač 2003 smo Ana Vidmar, Jernej Polajnar in pisec dne 22.4.2003 obiskali golo območje, ostanek požara, na hribu Podgažul. Na vrhu smo videli žametno *Sylvia melanocephala* in rjavo penico *S. communis* in svatbeni let taščične penice *S. cantillans*, hribskega škranca *Lullula arborea* ter prvo postavljanje kupčarja *Oenanthe oenanthe*. Med vsemi me je najbolj presenetila majhna ptica, ki je priletela na bližnji grm. Bil je menišek. Rucner [RUCNER, D. (1998): Ptice hrvatske obale Jadrana. – Hrvatski prirodoslovni muzej, Ministarstvo razvitka i obnove, Zagreb] meniška v gnezditvenem obdobju na Braču ni našel, omenja pa, da čez zimo zaseda tudi borove gozdove na otokih.

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI-2204 Milklavž, Slovenija, e-mail: dejanonih@email.si

ČRNA GORA (SRBIJA IN ČRNA GORA) / MONTENEGRO (SERBIA & MONTENEGRO)

BELOGLAVI JASTREB *Gyps fulvus*

Griffon Vulture – 2 ind. on 22 Apr 2003 near Ulcinj flying at a height of 250 m (UTM CM54, SE Montenegro)

Dne 22.4.2003 sta vzdolž obale iz SZ smeri priletela dva beloglava jastreba in nad mestom Ulcinj (UTM CM54) ob 16.45 uri zavila proti solinam, nato pa nadaljevala let v smeri Vidikovca. Ptici sta na višini okoli 250 m dobesedno bežali pred pojenjajočo nevihto in jo v loku obšle. Čeprav sem na območju Ulcinja s koridorjem Bojane – Bune s kolegi popisoval ptice še maja, junija, novembra 2003 in januarja 2004, beloglavega jastreba nismo več zasledili. Reiser in Führer [REISER, O. & FÜHRER, L. (1896): Materialien zu einer Ornithologia Balcanica, IV. Montenegro. – Carl Gerold's Sohn, Wien] sta beloglavega jastreba našla v Črni gori vzdolž goratega dela obale in notranjosti države. Za Ulcinj pa ga ne navajata. Verjetno se vrsta v tem delu Črne gore pojavlja (zelo) poredkoma.

Borut Štumberger, SI-2282 Cirkulane 41, Slovenija, e-mail: stumberger@siol.net

ARCTIC SKUA *Stercorarius parasiticus*

Bodičasta govnačka – drugo opazovanje v Črni gori. Dne 21.6.2003 je bil osebek opazovan na Veliki plaži pri Ulcinju (UTM CM53, JV Črna gora), ko je preganjal mladostnega rumenonosega galeba *Larus michahellis*.

“Velika plaža” near Ulcinj is some 12 km long sand beach, which with its several kilometres wide hinterland of brackish marsh, sand deposits and mosaic-like cultural landscape of wet meadows, remains of alluvial poplar woodlands and extensively farmed pastures forms a truly unique ecosystem complex on the Adriatic coast. Around 6 p.m. on 21 Jun 2003, I and my colleagues Ivana Novčić from Belgrade and Darko Savelić from Podgorica began to survey the extreme coastal sandy part of the complex. In the place called »Copa Cabana«, I noticed an elegant silhouette of a fast bird about a kilometre from the coast. A quick look through my field glasses confirmed my presumption that I was dealing with a skua. I called my colleagues who were at that time searching for the breeding pairs of Little Ringed Plovers *Charadrius dubius*, Kentish Plovers *Ch. alexandrinus*, and Stone-curlews *Burchinus oedicnemus*. We watched the skua for a little less than a minute, displaying its great flying skills during the characteristic pursuit of its victim, in our case a immature Yellow-legged Gull *Larus michahellis*, whom it attempted to force, during its diving pursuit, to throw up the food from its stomach in order to catch it and swallow it in mid-air. This time, the skua was not successful. We had enough time to identify it, on the basis of its pointed tail as well as distribution of blackness and whiteness on its underparts, as Arctic Skua. After examining the available literature, I came to the conclusion that our observation was the second of this species in Montenegro. For the first time it had been observed in 1966 near Lake Skadar [MATVEJEV, S.D. & VASIĆ, V.F. (1973): Catalogus Faunae Jugoslaviae, IV/3, Aves. – Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana].

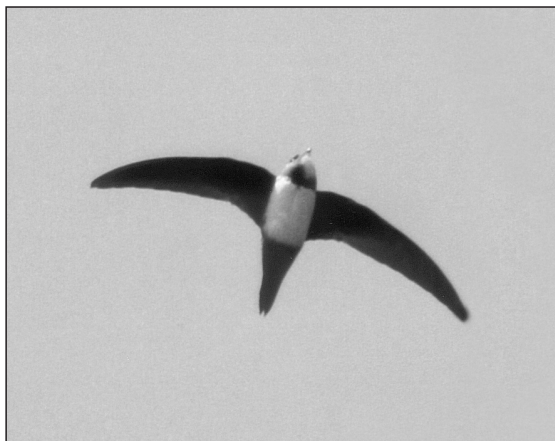
Borut Rubinič, Institute Ornithologiae Balcanicae, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenia, e-mail: rubinic@siol.net

ALPINE SWIFT *Tachymarptis melba*

Planinski hudournik – sedem opazovanj iz priobalnega in goratega dela Črne gore spomladi in poleti 2003; kolonija 25 – 30 parov ($N_{\max} = 57$ os.) gnezdi v starem mestnem jedru Ulcinja (UTM CM54, JV Črna gora)

Reiser and Führer [REISER, O. & FÜHRER, L. (1896): Materialien zu einer Ornithologia Balcanica, IV. Montenegro. – Carl Gerold's Sohn, Wien] stated that the Alpine Swift is a common breeder of Montenegro, except that it is seen more often on the coast than in the inland part of the country. They listed their nest-sites near Ulcinj, along the Cetinje–Rijeka–Podgorica road, near Komana, along the

Morača river, in the Lipovo Valley near Kolašin and at Orlovska stijena. In the European EBCC Atlas [HAGEMEIJER, W.J.M. & BLAIR, M.J., eds. (1997): The EBCC Atlas of European Breeding Birds. – T & AD Poyser, London], however, we can find only two with this bird occupied squares: NE from Lake Skadar and on the coast. During our stay at Ulicinj (for two weeks in spring and a week in summer 2003), we found the Alpine Swift at several localities as stated by REISER & FÜHRER (1896), and at some clearly new localities in the hilly inland part of Montenegro. Individual observations were made as follows: (1) between 23 Apr and 8 May as well as in mid June up to 57 birds above the old town of Ulicinj (UTM CM54), with nests under roofs and niches of the town walls and several historical buildings in the old part of the town (the colony is estimated at 25 – 30 pairs); (2) on 1 and in 2 May, when 2 and 13 birds respectively were circling along the slope of Šasko brdo (UTM CM64), where these birds probably breed in primary habitat; (3) on 19 Jun, when 16 individuals were hunting after a storm above floodplain forests along the Kodra – Štoj road (UTM CM63); (4) on 7 May, when about 10 individuals were hunting along the southern slope of Tikovec above Vladimir (UTM CM55); (5) on 7 May, when 4 birds were observed in the Morača Canyon near the village of Bioće (UTM CN60); (6) on the same day again, when at least 2 individuals were hunting in the Tara Canyon between Mojkovac and Dobrilovina (UTM CN67); and (7) on 10 Jun, when a group of 100 birds was observed above Tivat salt-pans in Boka Kotorska (UTM CM19). Most surprising in comparison with REISER & FÜHRER (1896) is the small number of Alpine Swifts observed on 7 May on our way to Kolašin upon Morača.

Peter Sackl, Stmk. Landesmuseum Joanneum, Raubergasse 10, A-8010 Graz, Austria, e-mail: peter.sackl@stmk.gv.at
Borut Štumberger, Cirkulane 41, SI-2282 Cirkulane, Slovenia, e-mail: stumberger@siol.net

PLANINSKI HUDOURNIK *Tachymarptis melba*
Alpine Swift – a flock of 800 ind. observed in the evening of 19 Aug 2003 at the island of Sv. Nikola near Budva (UTM CM27, S Montenegro). The Swifts probably bred on the island itself and in the nearby town of Budva.

Dan se je počasi iztekal, ko smo 19.8.2003 še vztrajali na plaži otoka Sv. Nikole pred Budvo. Namera, da bi obkrožili otok s čolničem in pregledali nekaj 10 metrov visoke klife otoka za morebitnimi gnezdečimi sredozemskimi sokoli, je padla v vodo. Tako sem klife opazoval le od daleč. Ob 19.00 uri se je dan začel počasi prevešati v noč in posamičnim planinskim hudournikom, ki so ves dan bolj ali manj molče frčali nad našimi glavami, se je v nekem trenutku priključila ogromna vreščeča jata predstavnikov iste vrste. Kdaj natančno se je to zgodilo, ne vem, vendar mi je med polurnim večkratnim štetjem uspelo jato planinskih hudournikov oceniti na približno 800 osebkov. Glede na število planinskih hudournikov, prešteti v Dubrovniku v gnezditvenem obdobju [ŠTUMBERGER, B. (2002): Alpine Swift *Tachymarptis melba*. – *Acrocephalus* 23 (113–114): 153], ocenjujem, da je kolonija, ki delno gnezdi na otoku Sv. Nikole, delno pa v nekaj 100 m oddaljeni Budvi, številčno primerljiva z dubrovniško.

Borut Rubinič, Zavod Ornis balcanica, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: rubinc@siol.net

SOMBRE TIT *Parus lugubris*

Žalobna sinica – dve opazovanji na pobočju ob obzidju nad Kotorjem, poraslim s sredozemskim rastjem na nadmorski višini 200 m (UTM CN10, JZ Črna gora): (1) dne 3.2.2003 je samec prepeval spontano v družbi 3 velikih sinic *Parus major*; (2) dne 10.2.2003 je avtor na istem mestu predvajal posnetek petja, na katerega se je samec kmalu odzval, a se ni približal na več kot 100 metrov

A cloudy but warm winter day of 3 Feb 2003 invited me to the Kotor city walls. At an altitude of about 200 m a.s.l., where the old path runs down behind the walls and turns towards Njeguši, stands a small Catholic church. Its sunward surroundings are overgrown with typical Mediterranean vegetation, with prevailing Eumediterranean Laurel *Laurea nobilis* and Myrtle *Myrtus communis* and somewhat less common Mediterranean Downy Oak *Quercus pubescens*, Oriental Hornbeam *Carpinus orientalis* and Manna Ash *Fraxinus ornus*. Here I suddenly heard the sounds so well known to me from the many hours of broadcasting it at different places along the Croatian coast. This time, however, the singing was spontaneous. Soon, I caught sight of the “protagonist”. In the company of three Great Tits *Parus major*, a Sombre Tit appeared for no more than 10 seconds on a dry juniper branch, repeated its strophe and then disappeared to do the necessary errands.

My first visit was thus accomplished. After a week, on 10 Feb 2003, I visited this area equipped with playback. The day was sunny and warm with very pleasant 15°C. The Sombre Tit immediately responded to the tape from a place some 100 metres away, but did not come any nearer to it during the 15 minutes of its playing. This indicates a modest territoriality of the species that indeed lives in very low densities [SNOW, D.W. & PERRINS, C.M., eds. (1998): *The Birds of the Western Palearctic. Volume 2, Passeriformes.* – Oxford University Press, Oxford, New York]. Sombre Tit is a breeder of the neighbouring Croatia and is presumed most abundant in Dalmatinska Zagora [KRALJ, J. (1997): *Ornitofauna Hrvatske tijekom posljednjih dvjesto godina.* – *Larus* 46: 1–113; J. KRALJ & D. RADOVIĆ *pers. comm.*]. Reiser [REISER, O. (1896): *Materialien zu einer Ornithologia balcanica, IV. Montenegro.* – Carl Gerold's Sohn, Wien] stated that Sombre Tit is most common among all tits in the southern parts of Montenegro overgrown with trees and scrubs. In spite of this assertion, the same author referred to only three observations on this species. This, however, agrees with the statements of the more recent authors who claim that the species is everywhere a rare and sparse breeder, mainly in thin submediterranean forests, orchards and parks, where it is sedentary [MATVEJEV, S.D. (1976): *Pregled faune ptica Balkanskog poluostrva, Piciformes et Passeriformes.* – SANU, Beograd]. I personally have seen it here, in spite of my frequent visits of southern Montenegro, only on the two occasions described above.

Borut Rubinič, Institute Ornithologia balcanica, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenia, e-mail: rubinic@siol.net

NOVE KNJIGE

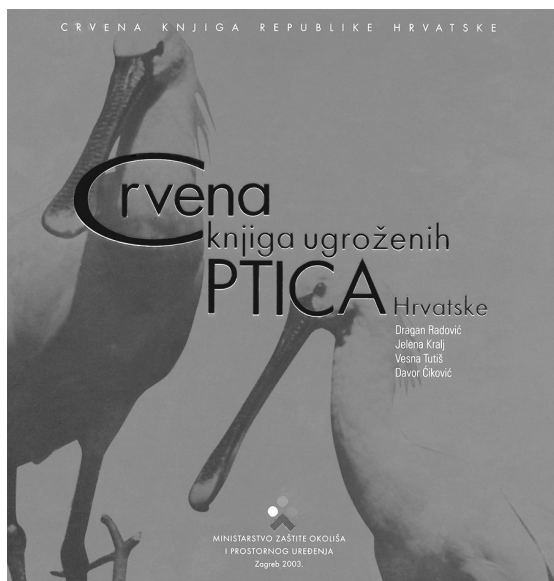
New books

Radović, D., Kralj, J., Tutiš, V. & Čiković, D. (2003): Crvena knjiga ugroženih ptica Hrvatske. – Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Zagreb. 179 strani. ISBN 953-6793-23-7

Sredi oktobra 2003 je v izdaji okoljskega ministarstva Republike Hrvatske izšla knjiga z naslovom Rdeča knjiga ugroženih ptic Hrvatske (Crvena knjiga ugroženih ptica Hrvatske). Napisali so jo strokovnjaki z Zavoda za ornitologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu.

Na hrvaški rdeči seznam je uvrščenih 180 od 375 skupno zabeleženih vrst ptic, ki gnezdijo ali se pojavljajo na Hrvaškem. Med ogroženimi vrstami je 146 gnezdilke, 49 negnezdilke, za 15 vrst pa velja, da so ogrožene tako njihove gnezditvene kot negnezditvene populacije, ki se pojavljajo na ozemlju Hrvatske.

V uvodnem delu avtorji predstavljajo bogastvo ptičjega sveta na Hrvaškem, natančneje pa se lotevajo problematike ogroženosti avifaune. Ugotavljajo, da so med najbolj ogroženimi habitati mokrišča, skoraj polovica (46%) vseh ogroženih ptic je vodnih ali močvirskih vrst. Vlažnim območjem sledijo kulturna krajina in gozdna območja, najmanj ogroženih vrst pa je med pticami suhih kraških predelov in morske obale. V nadaljevanju je predstavljen status 14 globalno ogroženih vrst Hrvatske (po standardih organizacije BirdLife International). Med njimi so izumrle gnezdilke Hrvatske klavžar *Geronticus eremita*, beloglavka *Oxyura leucocephala*, rjavi jastreb *Aegypius monachus*, kodrasti pelikan *Pelecanus crispus*, mala droplja *Tetrax tetrax*, velika droplja *Otis tarda* in južna postovka *Falco naumanni*, tenkokljuni škurh *Numenius tenuirostris* pa izumrli preletnik. Populacija globalno ogrožene kostanjevke *Aythya nyroca* je med največjimi v Evropi, v mednarodnem merilu pa so pomembne tudi populacije belorepca *Haliaetus albicilla*, kosca *Crex crex* in nedavno odkritega sredozemskega galeba *Larus audouinii*. Najpomembnejši razlog ogroženosti ptic na Hrvaškem je lov, sledijo mu izginjanje vlažnih območij, intenziviranje in, po drugi strani, opuščanje poljedelstva, turizem, uničevanje plitvih in zamuljenih obrežij, sečnja gozdov, posegi v rečne struge in drugi dejavniki. V kratkih opisih je predstavljenih devet najpomembnejših območij za varstvo ptic na Hrvaškem glede na število najbolj ogroženih vrst, ki se na teh območjih pojavljajo.

V nadaljevanju so predstavljeni razlogi, zakaj so v knjigi obravnavane tako ogrožene gnezdilke kot negnezdilke. Vrste so v knjigi razdeljene glede na nekoliko prilagojene kriterije IUCN na izumrle (extinct), ogrožene (threatened), potencialno ogrožene (near threatened), manj ogrožene (least concern), neogrožene vrste (secure) in ne dovolj raziskane vrste (data deficient).

V osrednjem delu knjige je v taksonomskem sosledju predstavljenih 88 najbolj ogroženih vrst ptic. Za vsako vrsto je navedena kategorija ogroženosti, opisani so kriteriji, na podlagi katerih je uvrščena v določeno kategorijo, navedena je velikost populacije in razlogi za ogroženost. Pri razširjenosti je v grobem predstavljena svetovna in evropska razširjenost, v drugem delu pa razširjenost na Hrvaškem. Opisan je status vrste in populacije na Hrvaškem. Za vsako izmed predstavljenih vrst so izdelane tudi karte razširjenosti, kjer so z različnimi barvami označena območja gnezditve, prezimovanja in selitve. Opisane so splošne ekološke značilnosti vsake vrste, obstoječa zakonska zaščita, omenjeni pa so tudi potencialni zaščitni ukrepi za učinkovitejše varstvo omenjenih vrst.

Knjiga je veliko delo hrvaške ornitologije, ugotovitve, ki so strokovno dobro utemeljene, pa imajo izjemen naravovarstveni pomen. Rdeča knjiga ogroženih ptic Hrvatske je zaradi strokovne korektnosti in velike aplikativne vrednosti dobra osnova za varstvena prizadevanja zaščite ptic in habitatov ne le v tej državi, temveč tudi širše na okoliškem območju Balkanskega polotoka.

Borut Rubinič

KAZALO LETNIKA 24 (2003), ŠT. 116–119: STR. 1–168

Index of Volume 24 (2003), No. 116–119: pp. 1–168

BOŠTJAN SURINA

Biološki inštitut ZRC SAZU, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: bostjan@zrc-sazu.si

Kazalo avtorjev / Index of Authors

BASLE, T. glej / see KOCE, U. *et al.*

BOŽIČ, L. glej / see SACKL, P. *et al.*

DENAC, D.: Upad populacije in sprememba rabe tal v lovnem habitatu rjavega srakoperja *Lanius collurio* v Šturmovcih (SV Slovenija) [Population decline and land-use changes in hunting habitat of the Red-backed Shrike *Lanius collurio* at Šturmovci (NE Slovenia)], 97–102.

DENAC, D. glej / see JANŽEKVIČ, F. *et al.*

DENAC, K.: Population dynamics of Scops Owl *Otus scops* at Ljubljansko barje (central Slovenia) [Populacijska dinamika velikega skovika *Otus scops* na Ljubljanskem barju (osrednja Slovenija)], 127–133.

GOVEDIČ, M. & JANŽEKVIČ, F.: Prehrana kormorana *Phalacrocorax carbo* na reki Dravi v zimi 1995/96 (Slovenija) [The diet of Great Cormorant *Phalacrocorax carbo* on the Drava river in the winter of 1995/96 (Slovenia)], 11–19.

GREGORI, J.: V spomin: Pogled na ornitološko delo dr. Sergeja D. Matvejeva (1913–2003) v Sloveniji [In memoriam: An overview of the ornithological work carried out by Dr Sergej D. Matvejev (1913–2003) in Slovenia], 7–10.

HAUPT, R. glej / see LUKAČ, G. *et al.*

JANŽEKVIČ, F., ŠTUMBERGER, B. & DENAC, D.: Velikost legla, velikost jajc in fenologija prihoda na gnezdišče pri navadni čigri *Sterna hirundo* v SV Sloveniji [Common Tern's *Sterna hirundo* clutch size, egg dimensions and phenology of its arrival to the breeding site in NE Slovenia], 61–66.

JANŽEKVIČ, F. glej / see GOVEDIČ, M.

KOCE, U., BASLE, T., PREMŽL, M., ROZMAN, R. & ŠALAMUN, G.: Pegasta sova *Tyto alba* in lesna sova *Strix aluco* v gradovih in nekaterih drugih objektih SV Slovenije [Barn Owl *Tyto alba* and Tawny Owl *Strix aluco* in castles and some other buildings in NE Slovenia], 103–107.

LUKAČ, G., STIPČEVIĆ, M. & HAUPT, R.: Recent observations on the Griffon Vulture *Gyps fulvus* in the Paklenica National Park (Croatia) [Nedavna opazovanja beloglavih jastrebov *Gyps fulvus* v Narodnem parku Paklenica (Hrvaška)], 51–59.

PETKOV, N.: Ferruginous Duck *Aythya nyroca* breeding population development and habitat selection at Durankulak Lake, Bulgaria [Razvoj gnezdeče populacije kostanjevke *Aythya nyroca* in njen izbor habitatov na jezeru Durankulak, Bolgarija], 87–96.

RUBINIČ, B.: Fenologija in številčnost galebov Laridae na območju južne Dalmacije (Hrvaška) [Phenology and abundance of gulls Laridae in Southern Dalmatia (Croatia)], 135–143.

PREMŽL, M. glej / see KOCE, U. *et al.*

SACKL, P., BOŽIČ, L. & ŠTUMBERGER, B.: Baillon's Crake *Porzana pusilla* on the lower Neretva river: notes on a possible breeding location in southern Dalmatia [Pritlikava tukalica *Porzana pusilla* ob spodnjem toku reke Neretve: zapiski o verjetni gnezditvi v južni Dalmaciji], 21–27.

ROZMAN, R. glej / see KOCE, U. *et al.*

SHURULINKOV, P. glej / see STOYANOV, G.

SIMIĆ, D.: In memoriam: Dr Sergej Dimitrijevič Matvejev, 1913–2003 [V spomin: dr. Sergej Dimitrijevič Matvejev, 1913–2003], 5–6.

STOYANOV, G. & SHURULINKOV, P.: Late nesting of the Common Swift *Apus apus* and the Pallid Swift *Apus pallidus* in Bulgaria [Pozno gnezdenje hudournika

Apus apus and bledega hudournika *Apus pallidus* v Bolgariji], 145–146.

SURINA, B.: So prerokbe v varstvu narave še plod znanstvenih raziskav? [Are the various nature conservationist predictions still the result of scientific research?], 85–86.

SURINA, B.: Kazalo letnika 24 (2003), št.: 116–119: str.: 1–168 [Index of Volume 24 (2003), No. 116–119: pp. 1–168], 159–164.

STIPČEVIĆ, M. glej / see LUKAČ, G. *et al.*

ŠALAMUN, G. glej / see KOCE, U. *et al.*

ŠTUMBERGER, B. glej / see JANŽEKOVIČ, F. *et al.*

ŠTUMBERGER, B. glej / see SACKL, P. *et al.*

TOME, D.: Prezimovanje velikega škurha *Numenius arquata*, pribe *Vanellus vanellus* in liske *Fulica atra* na Kolanskem blatu (otok Pag, Hrvaška) [Wintering Eurasian Curlew *Numenius arquata*, Northern Lapwing *Vanellus vanellus* and Common Coot *Fulica atra* at Kolansko blato (Pag Island, Croatia)], 29–30.

TOME, D.: Merila [Criteria], 49.

VREZEC, A.: Novosti pri reviji *Acrocephalus* [What's new in *Acrocephalus*], 1–4.

VREZEC, A.: Slovensko poimenovanje tipov ptičjih mladičev [Slovenian terminology of bird nestling types], 67–71.

VREZEC, A.: Rubrika Iz ornitološke beležnice – zgodovina, poslanstvo in perspektive [From the ornithological notebook section – its history, vocation and perspectives], 125–126.

Iz ornitološke beležnice / From the ornithological notebook

ALEŠ, K.: Zvonec *Bucephala clangula*. 31, Velika uharica *Bubo bubo*. 33–34, Bobnarica *Botaurus stellaris*. 73, Caspian Tern *Sterna caspia*. 116, Raven *Corvus corax*. 119

ALEŠ, K. & VREZEC, A.: Tawny Owl *Strix aluco*. 116–117

BEDIČ, E.: Zlatovranka *Coracias garrulus*. 150–151

BERCE, T.: Kvakač *Nycticorax nycticorax*. 73, Bela štokrlja *Ciconia ciconia*. 73, Kačar *Circaetus gallicus*. 75, Mali skovik *Glaucidium passerinum*. 77, Pegam *Bombycilla garrulus*. 78, Hribska listnica *Phylloscopus bonelli*. 78, Kozica *Gallinago gallinago*. 112, Poljska vrana *Corvus frugilegus*. 113

BOMBEEK, D.: Postovka *Falco tinnunculus* & veliki srakoper *Lanius excubitor*. 110–111, Pegasta sova *Tyto alba guttata*. 112, Bela štokrlja *Ciconia ciconia*. 147

BORDJAN, D.: Rjavi škarnik *Milvus milvus*. 31, Kanja *Buteo buteo*. 31, Duplinska kozarka *Tadorna tadorna*. 74, 109–110, Kanja *Buteo buteo*. 75, Jezerski martinec *Tringa stagnatilis*. 76, Kozača *Strix uralensis*. 77, Vrtni strnad *Emberiza hortulana*. 79, Polarni slapnik *Gavia arctica*. 79, Črnovrati ponirek *Podiceps nigricollis* & kostanjevka *Aythya nyroca*. 79, Črni škarnik *Milvus migrans*. 79, Podhujka *Caprimulgus europaeus*. 80, Planinski orel *Aquila chrysaetos*. 110, Peščenec *Calidris alba*. 114–115, Čuk *Athene noctua*. 115, Progastorepi kljunač *Limosa lapponica*. 149, Mali škurh *Numenius phaeopus*. 149, Brkata sinica *Panurus biarmicus*. 151, Rjavi lunj *Circus aeruginosus* & kragulj *Accipiter gentilis*. 152–153, Kragulji orel *Hieraetus fasciatus*. 153, Čoketa *Gallinago media*. 154, Čebelar *Merops apiaster*. 154, Rdeča lastovka *Hirundo daurica*. 154, Menišček *Parus ater*. 154–155

Božič, L.: Plevica *Plegadis falcinellus*. 36–37, Črnogorica čigra *Gelochelidon nilotica*. 37–38, Beločeli deževnik *Charadrius alexandrinus*. 76, Bobnarica *Botaurus stellaris*. 109, Sloka *Scolopax rusticola*. 111–112, Kozača *Strix uralensis*. 112, Rjavi srakoper *Lanius collurio*. 113, Žerjav *Grus grus*. 114, Polarni slapnik *Gavia arctica*. 147, Koconogi čuk *Aegolius funereus*. 150

Božič, L. & BOMBEEK, D.: Hribski škrjanec *Lullula arborea*. 112–113

BRAČKO, F.: Rdečeglavi kraljiček *Regulus ignicapillus*. 35, Skalni plezalček *Tichodroma muraria*. 35, Žerjav *Grus grus*. 75

DE GROOT, M.: Lesser Grey Shrike *Lanius minor*. 35, Golden Eagle *Aquila chrysaetos*. 74–75, Great Snipe *Gallinago media*. 80

DENAC, D.: Navadna čigra *Sterna hirundo*. 76–77, 149

DENAC, D. & DENAC, K.: Mokož *Rallus aquaticus*. 32

DÖLTLMAYR, G.: Griffon Vulture *Gyps fulvus*. 37

- ĐAPIĆ, D.: Whooper Swan *Cygnus cygnus*. 81, Short-eared Owl *Asio flammeus*. 81–82
- JANČAR, T.: Kmečka lastovka *Hirundo rustica*. 38
- KAPLA, A.: Dular *Charadrius morinellus*. 32–33
- KERČEK, T.: Triprsti detel *Picoides tridactylus*. 151, Rdečegrla cipa *Anthus cervinus*. 151, Krekovt *Nucifraga caryocatactes*. 152
- KLJUN, I.: Domači vrabec *Passer domesticus*. 78–79
- KNAUS, P.: Pygmy Cormorant *Phalacrocorax pygmeus*. 152
- LABUS, N.: Kostanjevka *Aythya nyroca*. 110
- LABUS, N. & KROFEL, M.: Mala tukalica *Porzana parva*. 111
- LONČAR, T.: Črni škarnik *Milvus migrans*. 148
- MIHELIČ, T.: Velika uharica *Bubo bubo*. 77, 150, Sokol selec *Falco peregrinus*. 148–149, Siva vrana *Corvus corone cornix*. 152
- MIKUSKA, J., ROŽAC, V. & MIKUSKA, A.: Gull-billed Tern *Gelochelidon nilotica*. 115
- NIKOLOV, I.: Magpie *Pica pica*. 42
- NIKOLOV, I., NIKOLOV, S., HRISTOV, I. & STANCHEV, V.: Velvet Scoter *Melanitta fusca*. 39–40
- NIKOLOV, S.: Great Black-headed Gull *Larus ichthyaetus*. 42
- PIPAN, T.: Mali detel *Dendrocopos minor*. 77–78
- POLAK, S.: Sredozemski kupčar *Oenanthe hispanica melanoleuca*. 34–35, Snežni strnad *Plectrophenax nivalis*. 36
- PREMZL, M.: Rjavi škarnik *Milvus milvus*. 148
- PREMZL, M. & BOŽIČ, L.: Planinski vrabec *Montifringilla nivalis*. 114
- RUBINIČ, B.: Arctic Skua *Stercorarius parasiticus*. 155, Planinski hudournik *Tachymarptis melba*. 156, Sombre Tit *Parus lugubris*. 156–157
- SACKL, P. & SMOLE, J.: Common Scoter *Melanitta nigra*. 114, Golden Eagle *Aquila chrysaetos*. 116, Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica*. 117, Alpine Chough *Pyrrhocorax graculus*. 118, Little Crake *Porzana parva*. 153–154
- SACKL, P. & ŠTUMBERGER, B.: Alpine Swift *Tachymarptis melba*. 155–156
- SEDMINEK, P.: Črna štoklja *Ciconia nigra*. 73–74
- SHURULINKOV, P., RAGYOV, D. & ILIEVA, M.: Dalmatian Pelican *Pelecanus crispus*. 39
- SHURULINKOV, P., RAGYOV, D. & ZLATANOV, T.: Tundra Swan *Cygnus columbianus bewickii*. 39
- SIMIĆ, D.V.: Dalmatian Pelican *Pelecanus crispus*. 116
- SLAK, M.: Bela štoklja *Ciconia ciconia*. 73
- STOYANOV, G.P.: White Pelican *Pelecanus onocrotalus*. 38, Eastern Imperial Eagle *Aquila heliaca*. 40, Saker Falcon *Falco cherrug*. 40–41
- STOYANOV, G.P. & SHURULINKOV, P.: Alpine Chough *Pyrrhocorax graculus*. 42–43
- STOYANOV, G.P., DOMUSCHIEV, D. & YOTOV, S.: Peregrine Falcon *Falco peregrinus*. 41–42
- ŠERE, D.: Močvirska uharica *Asio flammeus*. 34
- ŠTUMBERGER, B.: Rdečenogi martinec *Tringa totanus*. 33, Brinovka *Turdus pilaris*. 34, Krekovt *Nucifraga caryocatactes*. 36, Montagu's Harrier *Circus pygargus*. 37, Kavka *Corvus monedula*. 78, Beloglavi jastreb *Gyps fulvus*. 155
- ŠTUMBERGER, B. & BOŽIČ, L.: Labod pevec *Cygnus cygnus*. 74
- TOMAŽIČ, A.: Mali sokol *Falco columbarius*. 32, Mala tukalica *Porzana parva* & tamariskovka *Acrocephalus melanopogon*. 32, Priba *Vanellus vanellus*. 76
- TOME, D.: Bobnarica *Botaurus stellaris*. 31, Rožnati škorec *Sturnus roseus*. 36
- TREBAR, T.: Gosja raca *Chenonetta jubata*. 110
- TUCAKOV, M.: Pygmy Cormorant *Phalacrocorax pygmeus*. 80–81, Montagu's Harrier *Circus pygargus*. 81, Coal Tit *Parus ater*. 82

VREZEC, A.: Žerjav *Grus grus* & togotnik *Philomachus pugnax*. 32, Veliki srakoper *Lanius excubitor* & skalni plezalček *Tichodroma muraria*. 113, Traviški vrabec *Passer hispaniolensis*. 115–116, Dipper *Cinclus cinclus*. 117, Lesser Grey Shrike *Lanius minor* & Redbacked Shrike *Lanius collurio*. 117–118, Gozdni jereb *Bonasa bonasia*. 149, Pegasta sova *Tyto alba*. 149–150, Lesna sova *Strix aluco*. 150, Veliki srakoper *Lanius excubitor*. 151

VREZEC, A. & ELERŠEK, T.: Žerjav *Grus grus* & togotnik *Philomachus pugnax*. 32

VREZEC, A. & HÖNIGSFELDS ADAMIČ, M.: Labod grbec *Cygnus olor*. 147–148

VREZEC, A. & RUBINIČ, B.: Rumenokljuni slapnik *Gavia adamsii*. 109

VUKELIČ, E., TRONTELJ, P. & REMEC, Ž.: Stepski lunj *Circus macrourus*. 148

Kazalo znanstvenih imen / Index of scientific names

A

Accipiter gentilis 110, 152
Accipiter nisus 110, 153
Acrocephalus arundinaceus 80
Acrocephalus melanopogon 32
Acrocephalus schoenobaenus 80, 152
Actitis hypoleucos 152, 154
Aegolius funereus 150
Aix galericulata 74
Aix sponsa 74, 110
Alauda arvensis 35, 112
Alcedo atthis 115, 116
Alectoris graeca 40, 152
Anas clypeata 32, 81, 154
Anas crecca 74, 79, 109, 152
Anas penelope 39, 81
Anas platyrhynchos 74, 79, 88, 109, 110
Anas querquedula 32, 73, 88, 152, 154
Anas strepera 88, 152, 154
Anser albifrons 81
Anser anser 88
Anthus cervinus 151
Anthus trivialis 152
Apus apus 145
Apus pallidus 145, 152
Aquila chrysaetos 74, 110, 116
Aquila heliaca 40

Ardea cinerea 32, 36, 42, 110, 115, 116, 149
Ardea purpurea 73
Ardeolla ralloides 37, 76
Arenaria interpres 115
Asio flammeus 34, 81
Asio otus 150
Athene noctua 115
Aythya ferina 79, 88, 110, 154
Aythya fuligula 79
Aythya nyroca 31, 79, 87, 110

B

Bombycilla garrulus 78
Bonasa bonasia 149
Botaurus stellaris 22, 31, 73, 109
Bubo bubo 33, 77, 80, 150
Bucephala clangula 31
Burhinus oedipnemos 125, 155
Buteo buteo 31, 74, 75, 110, 113, 153

C

Calidris alba 114, 152
Calidris ferruginea 115
Calidris minuta 115
Calidris temminckii 76
Caprimulgus europaeus 80
Carpodacus erythrinus 125
Charadrius alexandrinus 76, 152, 155
Charadrius dubius 33, 76, 116, 155
Charadrius hiaticula 76, 115, 152
Charadrius morinellus 32
Chenonetta jubata 110
Ciconia ciconia 73, 147
Ciconia nigra 73, 152
Cinclus cinclus 117
Circus aeruginosus 80, 110, 152
Circus cyaneus 113, 153
Circus macrourus 148
Circus pygargus 37, 78, 81
Cisticola juncidis 152
Columba livia 38, 41
Coracias garrulus 74, 150
Corvus corax 113, 119
Corvus corone cornix 34, 75, 152
Corvus frugilegus 113
Corvus monedula 41, 78
Coturnix coturnix 78
Crex crex 25
Cygnus columbianus 39
Cygnus cygnus 39, 74, 81
Cygnus olor 39, 88, 125, 147

D

Delichon urbica 154
Dendrocopos minor 5, 77

E

Egretta alba 32, 110, 152
Egretta garzetta 37, 42, 115, 116, 152
Emberiza hortulana 35, 79
Erithacus rubecula 148
Euryapteryx gravis 85

F

Falco cherrug 40, 110
Falco columbarius 32
Falco peregrinus 41, 74, 148, 153
Falco subbuteo 152, 153
Falco tinnunculus 78, 110, 113, 153
Falco vespertinus 78
Ficedula parva 125
Fringilla coelebs 148
Fulica atra 29, 39, 76, 88, 152, 154

G

Galerida cristata 112, 152
Gallinago gallinago 76, 112, 149, 151, 152
Gallinago media 80, 154
Gallinula chloropus 80
Gavia adamsii 109
Gavia arctica 79, 147
Gelochelidon nilotica 37, 115
Glaucidium passerinum 77
Grus grus 75, 81, 111, 114
Gyps fulvus 37, 51, 155

H

Haematopus ostralegus 115
Hieraaetus fasciatus 153
Himantopus himantopus 116
Hirundo daurica 154
Hirundo rupestris 155
Hirundo rustica 38, 154

I, J

Ixobrychus minutus 80

L

Lagopus mutus 114
Lanius collurio 77, 82, 97, 113, 117
Lanius excubitor 110, 113, 151
Lanius minor 35, 117
Larus audouinii 135
Larus cachinnans 38, 42, 115, 116, 135
Larus canus 135

Larus fuscus 135
Larus genei 135
Larus ichthyaetus 42
Larus marinus 135
Larus melanocephalus 135
Larus michahellis 109, 135, 155
Larus minutus 135
Larus ridibundus 42, 115, 116, 135, 149
Limosa lapponica 149
Lullula arborea 112, 155
Luscinia svecica 152

M

Melanitta fusca 39
Melanitta nigra 114
Mergus merganser 110
Mergus serrator 151
Merops apiaster 154
Miliaria calandra 35, 152
Milvus migrans 79, 148
Milvus milvus 31, 148
Montifringilla nivalis 114
Motacilla cinerea 115
Motacilla flava 76

N

Netta rufina 39, 74
Nucifraga caryocatactes 36, 152
Numenius arquata 29, 34, 115, 149, 152, 154
Numenius phaeopus 38
Nycticorax nycticorax 73

O

Oenanthe hispanica 34, 117
Oenanthe oenanthe 114, 152, 155
Otus scops 115, 128

P

Panurus biarmicus 151
Parus ater 82, 154
Parus cristatus 78
Parus lugubris 156
Parus major 156
Parus montanus 125
Passer domesticus 78, 125
Passer hispaniolensis 115
Pelecanus crispus 39, 116
Pelecanus onocrotalus 38
Perdix perdix 111
Pernis apivorus 74, 77, 153
Phalacrocorax aristotelis 38
Phalacrocorax carbo 11, 110
Phalacrocorax pygmaeus 79, 80, 116, 152

Phasianus colchicus 152
Philomachus pugnax 32, 76, 151, 152, 154
Phoenicurus phoenicurus 78
Phylloscopus bonelli 78
Phylloscopus trochilus 78, 125
Pica pica 41, 42
Picoides tridactylus 151
Picus canus 148
Picus viridis 148
Plectrophenax nivalis 36
Plegadis falcinellus 36
Pluvialis apricaria 154
Pluvialis squatarola 152
Podiceps cristatus 32, 76, 79, 88, 110, 154
Podiceps grisegena 32
Podiceps nigricollis 39, 79, 116, 152
Porphyrio porphyrio 22
Porzana parva 21, 32, 153
Porzana porzana 111
Porzana pusilla 21
Pyrhocorax graculus 42, 78, 118

R

Rallus aquaticus 23, 32
Regulus ignicapillus 35
Regulus regulus 35
Remiz pendulinus 73
Rhaphus cucullatus 85
Riparia riparia 154
Rissa tridactyla 135

S

Saxicola rubetra 78, 80, 152
Scolopax rusticola 111
Serinus serinus 154
Sitta neumayer 57
Somateria mollissima 151
Sterna albifrons 38
Sterna caspia 115, 116
Sterna hirundo 61, 76, 116, 149
Stercorarius parasiticus 155
Streptopelia decaocto 41
Strix aluco 103, 116, 150
Strix uralensis 77, 112
Sturnus roseus 36
Sturnus vulgaris 131
Sylvia cantillans 125, 155
Sylvia communis 78, 80, 155
Sylvia melanocephala 125, 152, 155

T

Tachybaptus ruficollis 32, 73, 88, 152
Tachymarptis melba 41, 155

Tadorna tadorna 74, 109
Tichodroma muraria 35, 113
Tringa erythropus 76, 152
Tringa glareola 37, 76, 79
Tringa nebularia 38, 76, 152, 154
Tringa stagnatilis 76
Tringa totanus 33, 81, 116, 152
Turdus philomelos 148
Turdus pilaris 34
Tyto alba 103, 112, 149

U, V, Z

Upupa epops 74
Vanellus vanellus 29, 33, 76, 81, 152

SEZNAM RECENZENTOV

The list of manuscript reviewers

Spisek recenzentov, ki so pregledovali prispevke v reviji *Acrocephalus* za letnik 24, 2003. Njihov delež pri nastajanju revije je bil velik in ključen pri objavljanju kvalitetnih prispevkov. Urednik in člani uredništva se zato vsem iskreno zahvaljujemo za opravljene recenzije v minulem letu. Imena recenzentov so urejena po abecednem vrstnem redu brez akademskih naslovov, a z oznakami držav (z * so označeni tisti recenzenti, ki so v letu 2003 recenzirali dva ali več prispevkov):

The list of manuscript reviewers for the journal *Acrocephalus* in Volume 24, 2003. Their contribution was great and essential in preparing high quality papers published in Volume 24. The Editor and the Editorial Board would like to thank them for their work in the past year. Names of reviewers are presented in alphabetical order without academic titles but with abbreviations of their countries (with the names of those who reviewed two or more papers marked *):

ROB G. BIJLSMA (NL)
 LUKA BOŽIČ (SI)
 TATJANA ČELIK (SI)
 DAMIJAN DENAC (SI)
 JOSE ANTONIO DONAZÁR (ES)
 JANEZ GREGORI* (SI)
 TOMAŽ JANČAR (SI)
 VERENA KELLER (CH)
 JELENA KRALJ* (HR)
 KAJETAN KRAVOS (IT)
 ANTON KRIŠTÍN (SK)
 LOVRENC LIPEJ (SI)
 GORDAN LUKAČ (HR)
 BOJAN MARČETA (SI)
 TIBOR MIKUSKA (HR)
 FABIO PERCO (IT)
 SLAVKO POLAK (SI)
 MARTIN SCHNEIDER-JACOBY (DE)
 KAZIMIR TARMAN (SI)
 DAVORIN TOME* (SI)
 TOMI TRILAR (SI)
 PETER TRONTELJ (SI)
 AL VREZEC (SI)

Slika 1: Družina labodov grbcev *Cygnus olor* s šestimi mladiči, med katerimi dva pripadata svetli mutanti *immutabilis*, Hodoško jezero (SV Slovenija), 31.5.2003 (foto: M. Hönigsfeld Adamič) – glej str. 147

Figure 1: The family of Mute Swan *Cygnus olor* with six young, two of them belonging to the pale mutant *immutabilis*, Lake Hodoš (NE Slovenia), 31 May 2003 (photo: M. Hönigsfeld Adamič) – see page 147

Slika 2: Štirje dorasli mladiči laboda grbca *Cygnus olor*, med katerimi en pripada svetli mutanti *immutabilis*, Hodoško jezero (SV Slovenija), 9.10.2003 (foto: M. Hönigsfeld Adamič) – glej str. 147

Figure 2: Four fully grown young Mute Swans *Cygnus olor*, one of them belonging to the pale mutant *immutabilis*, Lake Hodoš (NE Slovenia), 3 Oct 2003 (photo: M. Hönigsfeld Adamič) – see page 147

Kako hitro je življenje?

Med prvimi operaterji na svetu in kot edini slovenski smo uvedli UMTS (univerzalni

Mobitelov telekomunikacijski sistem), tretjo generacijo mobilnih telekomunikacij.

Zaradi izpopolnjenega prenosa podatkov (do 384 kb/s) zagotavlja UMTS uporabo vsebinsko bogatih audio in video storitev ter pošiljanje in sprejemanje multimedijskih vsebin nekajkrat hitreje kot sistem GSM. S tem omogočamo bolj kakovostno uporabo že znanih in razvoj novih storitev. **Mobilnik je tako postal prenosni multimedijski pripomoček**, ki združuje lastnosti telefona, fotoaparata, kamere, interneta, televizije in radia.

Začenjamo novo štetje na področju slovenskih mobilnih telekomunikacij.